

50487

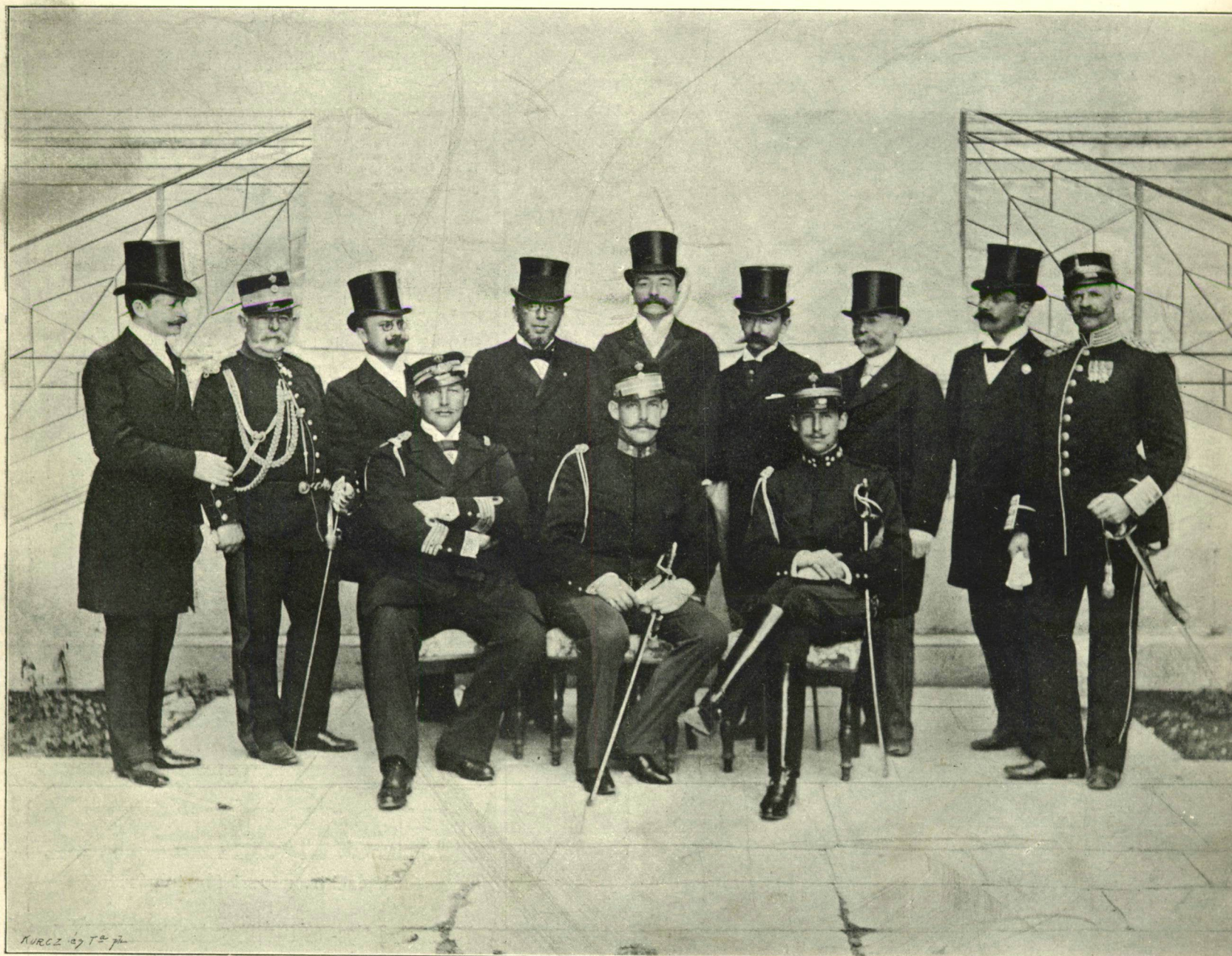
A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

8. szám

VIII. Évfolyam.

A krétai vezér Olympián.

v. Streit dr. Kokides J. Guth Gy. dr. Bikélas D. Konstantin trónörökös. Kemény Ferencz. Miklós herceg. P. de Coubertin. A. de Boutowsky Gebhardt W. dr. Balck V.

Közbejött akadályok miatt e hó folyamán nyílik meg

Budavár * *

* * Bevétele

Városligeti fasor 47. szám.

Első magyar
gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Ekegyártásra
külön szakosztály.

Gőzcséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

Magyarország legnagyobb és egyedüli Gazdasági
gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes gazdasági gépeket gyártja.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosi-
tással díjmentesen szolgálunk. — Kérjük minden
kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel
adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Különlegességek borkészí-
tési gépekben.

Első magyar gazdasági gépgyár-részvény-
társaság Budapestben.

Csimre ügyelni tessék!

Gyümölcsfa vadonczok és nemes ojtványok eladása.

(Vadoncznál 3—5—10,000 drb. vételnél: 5—10—15 százalék engedmény!)
A rendkívül gazdag gyökérzetű életerős vadonczok erősség szer-
int egyenlő vastagságaikra vannak válogatva, mely végtelenül
nagy előny a rendelőre nézve, ezen felül az árak is mérsékeltek,
illetve igen alacsonyak.

3—4—5 éves állandó, vagyis termő helyökre kiültethető és ott
azonnal beajtható vadonczok:

I. minőségű	20 milim. vastag	100-ra	10 forint.
II. "	15 miliméter	100 "	5 "
III. "	12 milim.	100 "	2'50 "

Kézbeli nemesítésre alkalmas 2—3 éves vadonczok.

I. minőségű	10 mili	100-ra	2 frt	1000-re	18 frt.
II. "	7 mili	100 "	1'60 "	1000 "	14 "
III. "	6 m.	100 "	1'20 "	1000 "	11'50 "

Nyári szemzésre alkalmas 1—2 éves vadonczok.

I. minőségű	5 mili	100-ra	1 frt	1000-re	9 50 frt.
II. "	4 mili	100 "	0'80 "	1000 "	7'50 "
III. "	3 mili	100 "	0'60 "	1000 "	5'50 "

Vadonczok a következőkből rendelhetők meg: körte, alma,
doucín, paradicsom bírs, prunus myrobolana, szent joulén,
kőkény, sárga baraczk, mandula, őszibaraczk, fekete meggy,
sajmeggy (prunus mahaleb), eper.

A rendelés fogantatása illetve összeállításánál a fenti (vonallal
jelzett) méretek pontosan betartatnak.

Gazdasági célokra alkalmas 4—5 éves (nem ojtott) eperfából
igen nagy készlet van. A csemeték drbja 25 kr; 100 drb. ára 20 frt,
1000 drb. ára 170 frt. A gyengébbek aránylag olcsóbbak.

Mindezen vadonczok megrendelhetők

UNGHVÁRY SÁNDOR gyümölcsfaiskolájában Czegléden.

Ugyancsak fenti czégnél kaphatók magas törzsű és törpére
nevelt körte, alma, szilva, őszibaraczk, kajszin, cseresznye, meggy,
eper, bírs és noszpolya csemeték is a következő ár mellett.

Az 1—2 éves igen szép csemete darabja	15—20 kr.
a 2—3 " " " "	25 kr.
a 3—4 " " " "	30 kr.
a 4—5 " " " "	35 kr.

Nagyobb vételnél árengedmény adatik.

Tessék árjegyzéket kérni. 12-21

*Jannonia szálloda
Budapest, Hercepesi-ut 7. sz.
A nemzeti színház mellett.*

Bekötési táblák

„A HÉT“ XIII. és XIV. kötetéhez elkészültek
és kötetenkint 1 frt 30 kr. előleges beküldése
után portómentesen kaphatók.

ERDÉLYI

cs. és kir. udvari fényképész

tudatja, hogy

Kossuth Lajos- és Ujvilág-utcza sarkán levő

UJ MŰTERMÉT megnyitotta.

Bejárat: Ujvilág-utcza 2. sz.

TELEFON.

LIFT.

Fiók-műterem: V., Erzsébet-tér 18.

MÉRJELÉN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre fr. 10.—

Félévre > 5.—

Negyedévre > 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— 2 — Budapest, február hó 21. —

Krónika.

A keleti kérdés.

— febr. 19.

Néhány év előtt egy rémséges nagy pofon csattant el Athén városában, a királyi palota előtt. Ezt a pofont György görög királynak második fia, György herczeg adta valami lázadó és tüntető hellénnek s ez a pofon pe-
csételte meg Hellásznak s a holstein-glücksbürgi herczegeknek egymással való örök szövetségét. Amíg a dinasztia, mint bájos Ottó tette, megszökik a fölkelések elől, addig megmarad külön érdeksoportnak a nemzeti érdekekkel szemben. De abból a poflevesből, a melylyel a dán király unokája tisztelte meg egy alattvalóját, elektromos szikra módjára kipattant a nemzeti eszme. Nincs benne kétség: György görög király meg az ő familiája immár nemzeti dinasztiaja lett Görögországnak. S ez fontos dolog. 1868 ban, mikor a mai görög király csak hat esztendeje, mintegy próbaképpen ült az athéni palotában, a görögöket szépen visszaparancsolták Krétából. De ma Görögország fia Dániának, sógora Angliának, nagybátyja Oroszországnak s nemsokára huga lesz Németországnak. Akinek ilyen rokonsága van, az már megkoczkáztathat valamit — tudja, hogy baja nem eshet. S Ausztria-Magyarország meg is lakol érte, hogy megfélelkezve az *Austria nube* maximájáról, ellefejtett beházásodni Dániába. Tétlenül kell néznie, mint bomlik meg Törökország *status quo*-ja, s mint kapja meg Görögország a török kézen levő Kréta szigetét, nem ugyan a maga foglalása jogán, hanem a nagyhatalmak kegyelméből, a mi igaz, hogy európai közjog szempontjából nagy különbség, körülbelül akkora, mint mikor a magyar nemzet Róbert Károlyt a viláért sem a pápa parancsára fogadta el a királynak, hanem igenis megválasztotta, mert neki úgy tetszett. Még csak Németország adja a szigorut, s a mi monarchiánk tesz ugy, mintha föltételei volnának. Gróf Goluchowski megizente Athénbe, hogy Krétát csak akkor kapják meg, ha a török még mindig nem lát hozzá az általános reformokhoz.

Azok a török reformok! Mintha már egyszer szó lett volna róluk. Persze hogy volt. Én csak arról emlékszem meg, a mit már a magam szemével is el tudtam olvasni s az első ilyen adat 1875. decemberéből való. Akkor intette meg a portát nem kisebb ember, mint gróf Andrássy Gyula, siessen azokkal a reformokkal, mert baj

lesz, s 1876. május havában ehhez az intéshöz nem kisebb emberek járultak hozzá, mint Bismarck és Gorcsakov. Azóta Abdul Aziz szultánt eltették láb alól, Murád megbolondult s Abdul Hamid immár huszonnegyedik esztendeje boldogítja Törökországot s a belekeblezett tartományokat. S azok a reformok még mindig késnek, csudálatosképpen.

Nagy gyengém a kabala: titkos törvényeket, rejtett szükségszerűségeket és matematikus bizonyosságot fedezni föl ott, a hol mások csak véletlenséget s esetlegességet látnak. Büszke vagyok rá, hogy társam van ebben, Bodnár Zsigmondon kívül megint csak nem kisebb ember, mint Bismarck herczeg. Ő nyilatkozott 1887-ben a német birodalmi gyűlésen a következőképpen:

»Mikor törhet hát ki a keleti válság? — hja, afelől nincs bizonyosságunk. Az én érzesem szerint ebben a században négy válságunk volt, leszámítván a kisebbeket s a ki nem fejtetteket; az egyik az 1809-ik esztendőben, melynek a békekötése megadta Oroszországnak a Pruthatárt; aztán 1828-ban, majd 1854-ben a krími háború; s 1877-ben — tehát egymástól 20 egynéhány esztendő étagyokban; mért következnek hát be éppen a legközelebbi válság elébb, mint körülbelül ugyanazon az időhatáron tul, tehát mintegy 1899-ben, 22 évvel később...«

A herczeg hozzáteszi, hogy más európai események is ilyenképpen szoktak megisméltődni, például a lengyel forradalmak s a francia kormányforma változásai, s ezeket a számításait oly komolyan nézte, hogy ezek szerint csinálta meg és szavaztatta meg a német hadsereg reformjait. E szerint hát ma, 1897-ben vagy benne vagyunk megint a keleti háborúban, vagy nagyon közel járunk hozzá.

Mindazonáltal ne féljenek a háborútól. Ha lesz is, mi aligha veszünk részt benne. Legalább a történelem ezt tanítja.

Nem mintha nekünk a keleten érdekeink nem volnának. Ezt még a híres Hekuba-mondás szerzője is elismeri, sőt ugyanazzal a lélekzettel, melylyel a Hekubát elmondta, 1887. január 11-én így szólt Bismarck herczeg: »a föladatnak nem az a nehézsége, hogy mi (a németek) megóvjuk a békét köztünk, s Ausztria meg Oroszország között, hanem hogy megóvjuk a békét Ausztria és Oroszország között. Mert ott másképp állanak a dolgok. Valóban vetelkedő s versenyző érdekeik vannak, melyek

e kettőnek, a mi barátainknak, nehezebbé teszik egymásközt megóvniok a békét, mint mindegyikükkel szemben minékünk. A mi föladatunk e nehézségeket a lehetőséghez képest egyengetni, mindkét kabinetben megvédeni a békét a publiczista vagy parlamentáris izgalommal szemben. Nem kell ez izgalmat megneveznem — mindkét ország sajtója s az egyiknek parlamentárizmusa teszik azokat az ellenáramlatokat, melyekkel számolnunk kell, mikor abban fáradunk, hogy azokat legyőzzük s mindkét kabinetben a béke ügyvédei legyünk. Megvan ennél az a veszedelmünk, hogy Ausztriában *s még inkább Magyarországon* oroszoknak, Oroszországban pedig osztrákoknak néznek bennünket. Ezt el kell viselnünk; ha sikerül a magunk békéjét s Európáét megtartanunk, szívesen elviseljük.»

Ez az a *becsületes alkusz* szerepe, melyet Bismarck már 1878-ban a berlini kongresszus előtt négy hónappal jelölt ki Németország számára. S ez kitűnő politika is — Németország számára. De ez a politika nem új; ezt a politikát követte már Metternich herceg is; ezt a politikát követi gyengébben vagy erősebben a mi monarchiánk mind a mai napig; ezt a politikát, amely olyan kiűnő — Németország számára.

Bizonyos, hogy a mi monarchiánknak roppant érdekei vannak a Balkánon, s evvel szemben az is bizonyos, hogy e sokat háboruskodó birodalomnak, azt a csöpp Szíriát meg Boszniát nem tekintve, száz esztendőjénél több, hogy keleti háboruja nem volt. Már Savoyai Eugén kijelentette, hogy a monarchia jövője és rendeltetése a keleten van, tehát Oroszországgal békében vagy háboruban meg kellett volna osztoznunk az európai Törökországon, az egész Balkánon, az Adriától a Fekete tengerig már akkor. Nem tettük, noha az alkalom éppen nem hiányzott. Anglia és Franciaország részt vett a keleti háborúkban, mi nem. 1828-ban megszállhattuk volna a Duna mentét, bátran megtehettük volna, de Metternichnek elég volt I. Miklós császár ama kijelentése, hogy nem keres területi gyarapodást, s mi néztük, az 1829. drinápolyi békében mint töredezik le Törökországról Görögország, Moldva, Oláhország és Szerbia, orosz védelem alá. — Ugyanez a komédia ismétlődött 1833-ban: I. Miklós császár ugyanúgy fogadkozott, s mi néztük, az unkiar-eskelessi békében mint kerül Törökország orosz védnökség alá s a Dardanellák szorososa orosz kézre. Majd jött a krími háború, 1853-ban. I. Miklós császár, aki 1849-ben a magyarokat leverte, Ausztria hálájára számított; meg akarta alázni Angliát s Franciaországot, s ennek fejében szívesen osztozkodott volna velünk a keleten. De mikor felszólított bennünket, hogy szálljuk meg Boszniát, Hercegovinát és Szerbiát, Schwarzenberg kijelentette, hogy a világ csodálkozni fog Ausztria háládatlanságán. A világ nem ezen csodálkozott, hanem azon a csudálatos objektivitáson, melylyel Ausztria, a legjobban érdekelt fél, egyre békitgetett, simitgatott s egyeztetett, így akarván hálás lenni a megbántott császár iránt. De a császár 1855-ben meghalt, mint ahogy Ferencz József császár mondta: »meghalt, mielőtt a hálámnak jelét adhattam volna!« 1856-ban megcsinálódik a párisi béke, amely Törökország

integritását biztosítja Oroszország ellen — a papiroson, s Besszarábiát elveszi tőle — ugyancsak a papiroson. Jött az 1877-iki háború, amelyben most már II. Sándor császár jelentette ki, hogy nem keres területi gyarapodást, s amely után az 1878-ki san-stefánói béke s a berlini kongresszus után Törökországról letörök Bulgáriát is és Kelet-Ruméliát, s Oroszország megkapja Karstot és Batumot. Ekkor szántuk rá magunkat végre, Andrassy Gyula belátására, hogy Boszniát okkupáljuk, európai megbizásból. Vagyis éppen ötven esztendei idővesztéssel.

Mind ez idő alatt, mind e mai napig, Oroszországnak éppen nem volt szerencséje. Mindig félték tőle, de végső eredményben mindig megverték, ő maga mindig loyális volt s ő hozzá mindig hálátlanok voltak, a mi monarchiánk épp úgy, mint a poroszok, s a kis Balkán-országok is, amelyeket igazán ő szabadított föl. Hogy mégis ur a Balkánon, hogy Konstantinápolyban, Athénben, Belgrádban, Szófiában, Cetinjében s páratlan napokon Bukarestben is az ő befolyása döntő, azt a maga erejénél sokkal inkább a mi objektivitásunknak köszönheti, melylyel a magunk legégetőbb érdekeiben folyton mi vagyunk a becsületes alkuszok s mint most is már két év óta, mi dirigáljuk a hatalmak egyetértő koncertjét, amelyben úgy ütjük a taktust, ahogy Oroszország játszik. Végre is Európa nem tehet mindent; akinek mi dolga van, csak maga végezheti el. A Balkánon két érdek van: a miénk s az orosz, s ha ezek közül az egyik állandóan visszavonul, a másik önkéntelen is előre tör.

Egyébként nyugodtak lehetünk. Ha a Bismarck kabalája szerint a keleti válság csak két év múlva tör ki, a mi monarchiánk háboruja még később fog bekövetkezni. 1828-tól, mikor a keleti kérdés először égett a körünkre, 1878-ig, Bosznia okkupációjáig éppen ötven esztendő telt el. E szerint a következő keleti háborunk 1878 + 50 vagyis az 1928-ik esztendőben lesz csak meg. Addig békén alhatnak a lányok, nem viszik el a legények elejét.

T. L.

A nő bukása olyan, mint a gyászruha. Elkészül az első huszonegy óra alatt.

*

Sohasem tudnám megbocsátani a barátomnak, ha szíveséget ténne nekem.

*

Az eljegyzés legszebb percze a házasságnak.

*

Furcsa rögeszme az asszonyoktól, hogy minden áron valami kedves feleletet várnak, amikor tudják, hogy a válasz hazug.

Porte-Riche.

*

Addig hajtja az ember, hogy veszedelem van, míg végre maga idézi elő.

Zola.

*

Inkább odaajándékozzuk valakinek egész szívünket, mint egész pénzünket.

Nietzsche.

Végzet.

*Hegyek között, fenyves tövében
Rejtőzik csöndesen, szerényen
Kis házuk lombtakart fala, —
Fölötte ott suhog a béke
Halk angyala.*

*Soká bolyongva, számkivetve,
Lelék reá e kis szigetre
Hol — sok viharzó görgeteg,
Sok gyász után — most hű karodban
Pihenhettek.*

*Tán így, e kicsi zúgtól rejtve,
A világtól is elfelejtve
A balsors nem talál reánk —
Sujtó kezével el nem éri
Kicsi tanyánk!*

*De ah, mi bánt? — Szivem megrezdül —
A fenyves fátyolán keresztül
Valami rémes látomány,
Riút szörnyalak vadul mereszti
Szemét reám.*

*S ijesztőn csaltogtatva szárnyát,
Körém veti sötéllő árnyát,
Amint lassan felém evez —
S ah, nincs előle, nincs menekvés —
A végzet ez!*

*A végzet, mely bölcsömnél állott,
Kimondva rám a súlyos átkot:
— Részed legyen a szenvedés,
Üdvöd csak álom, s ezt kövesse
Zord ébredés!*

*Am jöjj hát sors, hadd látom arcod,
Én fölveszem veled a harcot,
Gyáván nem hajtok én fejet,
Inkább élet-halál tusára
Szállok veled.*

*Nem fogsz velem elbánni könnyen,
Bár sajtolod keserves könnyem,
Bár vérig sújtasz, tépsz, gyötörsz —
Százszor sebezve — büszkén állok
Mig összetörsz!*

*Tudom, hogy végre széttiporva,
Megsemmisülten hullok porba,
Tudom, hogy vaskezed legyőz; —
Elvérzem — jó, — de küzdve bukjam,
Miként a hős!*

Békássy Helén.

A házaspár.

Irta: VÉRTESI ARNOLD.

Bordásék a bálból jöttek haza. Az első bálból házasságuk óta. Az asszony szótlan, összeszorított ajkakkal, révedező szemekkel ült ott a bérkocsiban, a férfi virágos jó kedvében. A bál fénye, a nagy társaság, a sok meztelen női váll és kar, a pezsgő, melyet a vacsoránál megivott (igaz, hogy csak olcsó magyar pezsgő) fölmelegítette szivét és megzavarta fejét.

Hozzájárult a büszkeség, amit ilyen szerény fizetésű pénzügyi tisztviselő érezhet, mikor egyszer bálba viheti a feleségét. Nem könnyű dolog volt ez, régóta rakosgatta már félre a pénzt havonként Bordás Kálmán, félév óta a szivarozást is abba hagyta s a kávéházba sem járt, csak-hogy meglegyen Mariskának az öröme. A váratlan, nem is sejtett öröme.

Szinte kedve szottyán Bordás Kálmánnak, hogy hangosan felkaczagjon, amint eszébe jut, hogy bámult Mariska. Bálba mennek? Bálba? Aztán mikor elhozták a báli ruháját, hogy kipirult az arcza, hogy ragyogott a szeme. Hát igazán bálba mennek?

De most olyan csendes, nem felel a férje bőbeszédű kedveskedésére s némán, fázékonyan beburkolózik köpenyébe.

— Pompás multság volt, ugy-e, Mariska? — dicsekszik a férj s nagy boldogságában nem hallja a halk sóhajást, mely a nő ajkairól elszáll.

Hogyne lett volna pompás multság? Az államtitkár ő méltósága is ott volt, két miniszteri tanácsos a nejeikkel, a pénzügyminiszterium hivatalnoki karának színe-java. Mariska tánczolt s az egyik miniszteri tanácsos még meg is kérdezte:

— Ki az a csinos, fiatal asszony?

— Hallottad? — nevet vidáman Bordás Kálmán.

A nő nem felel. Hallotta; de mit bánja ő, hogy mit mondott a miniszteri tanácsos. Az minden harmadik nőre elmondta:

— Ki az a csinos, fiatal asszony?

Bordásné fejében más motoszkál: a sok fényes toillette, melyet látott s melyek közt oly szegényesnek látzott ez az ő báli ruhája.

Istenem! mily boldogok lehetnek azok, kik oly fényesen öltözhetnek. De Kálmán persze csak azt nézi, hogy olcsó legyen. Ilyen rongy selyem. S megvetőleg gyüri maga alá ruháját.

A zene még füleiben cseng, az eltűnt fényesség még kápráztatja szemeit. Milyen boldogok, a kik így multságból multságba repülhetnek, fényben, pompában élhetnek, míg neki szűken, takarékosan, összehuzódva kell éledélnie, minden napra kiszámítva a krajczárokat. Istenem, micsoda élet ez!

A bérkocsi már megállt lakásuk előtt s kiszállnak.

— Vigyázz a ruhádra, édes, — figyelmezteti a férj — mert a kövezet sáros.

Ha a lámpa az utcza sarkáról jobban ide világít, megláthatná Bordás Kálmán azt a megvető mosolyt, mely átvillan felesége arcán; de azért szót fogad az asszony s fölemeli ruháját.

A lépcsőn karját nyújtja Kálmán nejének:

— Édes egyetlenem, csakhogy itthon vagyunk — szól örvendezve.

Az asszony hallgat. Keze zsibbadtan fekszik férje karján. Ágyában mindegyre homályosabban kóvályognak a fényes élet tündérképei. Egész teste fáradt.

A férj azonban folyvást élénk és beszédes. Csupa kedvesség, csupa gyöngédség ma. Boldog, hogy a feleségének ilyen nagyszerű multságot szerzett.

Csaknem az öleiben viszi be az asszonykát a szobába. Gyöngéden leszedi róla a köpenyt, fejről lebontja a nagy kendőt s gyönyörködve nézi, amint ott áll előtte kivágott bál ruhájában, meztelen nyakkal, meztelen karokkal. A férfi megittasul nézésétől:

— Édesem, mindenem!

Mámorosan csókolja meg szép fehér vállát. Fölhevült képzeletében megújul a mézesetek emlékezete. Mintha most először érintenék ajkai a remegő szemérmes menyasszony alabástrom nyakát.

— Emlékszel még, édes?

Az szótlán bólint fejével. Azt sem tudja, vagy csak félig-meddig tudja, hogy mit kérdez férje. Csak odább szövi gondolatait az elérhetetlen fényről, pompáról, arról az életről, melyből ő ki van zárva s melybe oly sóvárogva vetett ma egy pillantást.

A csók, mely vállát, nyakát éri, megrezzenti, de nem ébreszt benne forróbb vágyat, inkább valami hideg, visszataszító érzést. Azt az érzést, mely lappangva mindig meg volt benne, de soha sem ily erősen, mint most.

És a férj tovább csókolgatja, cziróztatja:

— Emlékszel még?

A nő emlékszik. Két év előtt volt, csunya, fagyos, szeles áprilisi nap, mikor dideregve állt az oltár előtt és megesküdt. Mert hát a szegény leányoknak ez a sorsuk, férjhez kell menni valakihez s atyja, anyja mind úgy akarták. Bordás Kálmán derék fiatal ember, szolid fiatal ember. Mit akar? Hogyne menne hozzá?

Összehzza szemöldökeit, de nem szól.

Csak Bordás Kálmán ajkairól ömlik a szó. Édes emlékek tódulnak szívére. A nászut, Velence, a lagunákon ringó gondolat, a verőfényben ragyogó kupolák, a Szent-Márk-tér galambjai.

— Emlékszel még, aranyosom? Emlékszel?

A nő hallgat, csak ajkai vonaglanak. Oh, arra a nászutra nagyon jól emlékszik. Tele zsufolt másodosztályu kocsiiban, fojtó dohányfüst közt, szemtelen utasok társaságában, kik mind őt mustrálgatták pillantásaikkal. Aztán két kis hónapos szobácska Velenczében. Mert Kálmán korán kezdte a takarékos élethez szoktatni. Semmi felesleges pazarlás. Egy olcsó vendéglő, ahová ebédelni jártak s ahol nem mert jóllakni sem. Ezek az ő emlékei.

— Ugy-e, édes, milyen boldogok voltunk? — emlégeti a férj.

Az asszony a köpönyegét, kendőjét rakosgatja össze, hogy ne kelljen felelni. Boldogok? Hogyné? Mikor ott sétáltak a régi procuraziák arkádjai alatt és nézte sóvárgó szemmel a kirakatokat, a gyönyörű mozaik ékszereket, a koráll füzéreket. Oh, hogy szeretett volna egyet. Csak egyetlen egyet. Egy nyakláncot, egy karpereczet. És egyszer kiszaladt a száján a szó. A férj pedig, ez az okos, megfontoló, takarékos ember, megsimogatta kis felesége kezét:

— Oh lelke, nem nekünk való az. Négy száz frank. Mit gondolsz?

Ez a jelenet tűnik föl a nő emlékezetében, oly elevenen, mintha most is ott állna a kirakat előtt s reá mosolyogna a szép piros koráll.

És mintha újra érezné lelkében azt az undort, amit akkor érzett ez iránt az okos, számító ember iránt, akinek ott van a zsebében a négy száz frank, de nem dobja ki holmi ékszerért. Négy száz frank az sok pénz és a szerelem ugyanis olcsó. A feleség ingyen tartozik vele.

S a fiatal asszonynak arca lángba borul, a mint eszébe jut, hogy gyáván megadta magát s mialatt lelkét harag, megvetés járta át, némán tűrte a férfi ölelő karjait, elhomályosodó agygyal oda borulva s remegő ajka félig öntudatlan még viszonzta is a csókokat.

— Emlékszel még, édes, — hizeleg a férj.

S gyöngéden oda vonja ölébe az asszonyt.

— Eressz, eressz; — liheg az.

Elfordítja arcát s kibontakozik az ölelő karok közül. Ugy utálja ezt az egész életet, hogy nem bálná, ha mindjárt vége volna. Ezt az örökös hazugságot, ezt a csókolózást, ölekezést, együttélést olyan férfival, kit nem szeret, megvet, kihez csak a gyávaság, a tehetetlenség köti, kinek oldala mellett csak nyomoruságos tengődés egész élete.

Ugy szeretné egyszer azt szemébe megmondani. Kiönteni mindazt a keserőséget, ami a szívében forrong, az elfojtott nagyvágyó álmokat, a sóvárgó vágyat a fényűzés után, a szegénység nyomorgását. Mindazt, ami lelkében most oly lázasan fölébred, míg lelki szemei előtt a báltermek káprázatos pompája lebeg.

Villámló szemeinek pillantása messze-messze jár, míg dideregve oda kuporodik a félig már kihűlt kályha mellé s kezeit melengeti.

De a férj, az a tisztességes, becsületes, köznapi férj nem sejt, hogy mi megy végbe a nő lelkében. Ő nem lát egyebet, csak azt, hogy Mariska fázik.

— Fölmelegítlek én, aranyosom.

Neki annyi melege van, hogy abból adhat másnak is. S újra oda vonja ölébe az asszonyt, ki reszketve lapul meg.

— Szegény kicsikém, hogy megfáztál! — sajnálkozik Bordás Kálmán.

S csókolgatja, a hol éri, arcát, nyakát, szép fehér karjait.

A nő szeretné visszataszítani. Soha még így föl nem gyült lelkében az utálat, soha még így nem lázongott a bilincsek ellen, melyek lekötik. De hát istenem, mit csináljon? Összehirapott ajkakkal, némán, behunyt szemmel, vonagló testtel piheg ott férje karjai közt.

— Feküdjünk le, már nagyon késő — szól végre tompán.

— Jó éjt, édes, szép álmokat — mosolyog a boldog férj, még egyszer megcsókolva neje ajkát.

Az óra hármat ütött éjfél után. Bordásné a vánkossa temeti arcát s keserűen harapdálja zsebkendőjét éles apró fogaival.

— Jó éjt, — sóhajtja elhaló hangon.

Ifju és agg.

— William Shakspeare. —

Nem élhet soha együtt az agg s a fiatal,

Az agg csupa sóhajtás, az ifju csupa dal.

Az agg a lemondás, ifjú a remény,

Nyarat szeret az ifju, bús tél időt a vén.

Fiatalé a napfény, agg csak a boru,

Az ifju mindég vidám, az öreg szomorú.

Az ifju gyorsan átfut sziklás, vad tájakat,

Az aggnak lélekzete kurta és elakad.

A fiatal szökellő, az öreg sántikál,

Az ifju utja lángol, az öreg jégen áll.

Az ifju forró s bátor, az agg félénk, hideg.

Az agg kitér mindennek, az ifju senkinek.

Öregség félek tőled!... Imádlak ifjuság!

Az én kedvesem ifju és friss, mint egy virág.

Siess édes báránykám!... A szavunk csókba hal...

Ó érzem, hogy sokáig leszek még fiatal!

Pásztor Árpád.

Krónika II.

A muzeumi láda.

— február 18.

A pesti hazai első takarékpénztár egyesület ötszáz forintot ajándékozott arra, hogy III. Béla magyar királynak és feleségének tetemeit sirboltba tegyék.

Méltóztatnak ismerni e szegény csontok történetét. 1848-ban fölfedezték a hétszázéves királysírt. Volt benne egy férfi meg egy női csontváz, a két koponyán vékony ezüstlemezből való halotti korona, továbbá kard, sarkantyú, kormánypálcza, zarándokbot, ezüst kősöntyű, két gyűrű, zománcozott keleti amulett és feszület. Az érc-tárgyakat elhelyezték a Nemzeti Muzeumba, ott vannak most is. A csont-tárgyakat (már mint a királyi pár tetemeit) belerakták egy ládába. Ott heverték nem tudom meddig. Végre a tudomány-egyetem anthropologiai intézetébe kerültek, Török Aurél professzor keze alá. A szorgalmas buvár *secundum leges artis* fölmérte a csontvázakat, megállapította róluk, milyen lehetett egy Árpád vérségű fejedelem és egy XII. századbéli francia hercegnő testalkata, és akadémiai széket foglalt az értekezésével. Az értekezést a szépszámu tagok, valamint a közönség feszült figyelemmel hallgatták és végül zajos tapsokkal jutalmazták, mint azt akkoriban a könyvnyomtatás bizonyosan megírta: A régi magyar király és királyné pedig csak ott nyugodott és nyugszik az anthropologiai intézet szekrényében, egy födél alatt a Rózsa Sándor és Spanga Pál koponyájával.

Azaz hogy az utóbbi adat, ha igaz is, nem hivatalos valóság, mert *quod non est in actis, non est in mundo*. Az anatómiai és anthropologiai gyűjtemények katalógusai ugyanis világszerte kegyeletesen elhallgatják a nevet. A személy legott megszűnik, mihelyt a kadáver, a csont átjutott a muzeum küszöbén. Az objektum nem *en* többé. Török professzor alkalmasint szívesen megmutatja, ha kérjük, egy 1878-ban tömlőczben elhalt 65 éves gonosztevő, gyilkos és rabló koponyáját; sőt bizalmasan talán meg is sugja, hogy ez a Rózsa Sándoré; de ha a katalógusban keressük a világhírű betyár nevét, nem találjuk, mert az anatómiának és anthropológiának megvan a maga becsületes irgalmassága. Vagy minek is oda a név? A generáliák többi szomorú adata ép elég a frenologusnak, aki azzal akarja az időt vesztegetni, hogy azt a koponyát mérgeesse; mert bizony hiába való mulatság az: egy kis rossz vagy jóakarattal a római pápa fejéről is ki lehet sütni, hogy típusa a zsebmetsző krániumnak, viszont a Sinkófa Pista kobakjára is ráfoghathatjuk, hogy igazi pontifex-koponya.

A halottak tiszteletének ősi erkölcsje éled bennünk, mikor irtózunk az embercsonttól, ha neve van. Egy halálfej nem félelmesebb egy kihullott fognál; de ha tudom: kié, nem tűröm meg az íróasztalomon: Yoricknak a sirban van a helye. Egy csöppet se borzaszt a gondolat, hogy valamikor majd *scalpellum* bont izekre; sőt azt se bánám, ha valami új konzerváló módot énrajtam pró-

bálnának ki, s aztán egynehány száz esztendeig az anatómiai kabinet üvegszekrényében ülnék, török basának öltöztetve. De a kaftánomra ne tűzzék rá a vizitkártyámat . . . Az ellen protestálok. Sajnálom és tisztelem magamat. A halottnak is megvan a maga joga: az individuuum eltemetése, megsemmisülése.

Nem tudom hirtelenében, kik voltak azok a tudósok, akik most negyvenkilencz esztendeje azt a szegény régi magyar királyt feleségestül berakták a muzeumba — miután lefosztották róluk a halottas ékességeket, — de azt tudom, hogy nem voltak emberséges emberek. Az ellen semmi okos elmének nem lehet kifogása, hogy az ilyen fontos sirleleteket minden részben feldolgozzák a tudomány számára; azonban idestova hányódó muzeumi tárgyat csinálni a fejedelmi hamvakból a léleknek nagy durvasága. Ilyen dolgokban a mai nemzedék sokkal különb. Mikor egynehány év előtt a vizaknai sóbányából az áradás kivetette egy 1849-iki honvéd ép testét és valakinek az a szerencsétlen ötlete támadt, hogy a halottat fel kell hozni Budapestre, valami ereklyemuzeumba: a kegyelet és borzadály egy hangon tiltakozott e szörnyőség ellen. Azon viszont nem botránkozott meg senki, hogy ama holttest egyes részeit bemutatták tudományos társaságokban, mint a sóoldat megtartó erejének ritka példáját. Honvédről itt nem volt szó, csak negyven egynehány éven át sós vízben hevert emberről; a halott joga nem csorbult.

A szegény Béla király esetéhez hasonlót nem igen találni sokat a gyászos kuriózumok irodalmában. A nagy napoleoni háborúk alatt történt ilyesmi: egy fiatal ezredes elesett Jéna mellett vagy hol és a császár rumos hordóba fenekeeltette, úgy küldte Párizsba, hogy ott majd eltemessék. A hordó a Jardin des Plantes anatómiai muzeumba került, megfeledkeztek róla és ott hányódott a harminczas évek végéig, mikor a hős rokonai követelték halottjukat és eltemették. (Az ezredesnek nagy szakála nőtt a rumban, azt mondják; de valahogy ne tessék elhinni.) Szóval jutott a szegénynek egynehány kapa föld. A mi Béla királyunknak, sajnos, nincsenek rokonai, és temetetlenül hever; egy ládába pakolva, a Fiume kávéházzal szemközt a negyedik emeleten.

Nincs egy rossz szemfödele sem, nincs a feje alatt egy forgácsos párna; és felesége, ki bibor nyoszolyán háláni jött hozzá, fejedelem palotájából, ott fekszik mellette a ferslőgban. Orvosnövendékek járnak arra, föltett kalappal, szivarozva . . . És — ó sötét csufolódása a sorsnak! — ez a koronájától megfosztott koldus csontváz ép az Árpádház leggazdagabb királya volt! Évi jövedelme 166,000 márka, mai pénzben négy millió forint! Udvarának fénye vetekedett az angollal és a francziával. Egy-egy királyi ebédjén 12 ökör, 1000 kenyér és 4 hordó bor fogyott el, mert a nemeseknek megvolt az a szabadsága, hogy szabadon járhattak be az udvarhoz. A keresztetes hadba menő Fridrik császárt káprázatos pompával fogadta Esztergomban; Párkányba skárlát posztó sátort küldött neki; akkorát, hogy alig fért el három szekéren; a sátor négy kamarára volt osztva, belől csupa szőnyeg s egy szőnyegen egy szaladgáló kis fehér vadászkutya

alakja. Az egyik kamarában himes nyoszolya, a másikban ébenfából esztergált trónus . . . »Ennek leírásába nem is foghat a szegényes irónád«, mondja a krónikás.

. . . Mi pedig gyűjtünk e király számára annyi pénzt, amennyiből tisztességgel át lehet őt és feleségét költöztetni a muzeumköruti anthropologiai intézetből a Mátyás-templom kriptájába.

Ez a gyűjtés kegyeletes szándéku; de kérdés: jogos-e? Kitől nyertünk mi, privát emberek, felhatalmazást arra, hogy egy törvényes, föl Kent királyunkat eltemessük a magunk módja szerint? Azt jussunk volna megtenni, hogy ama gyűjtemény lomjává lett porokat egyszerűen, nyilvánosság nélkül átadjuk egy templom papjának: »Uram, nekünk már nem kell, fölmértük, lefotografáltuk, tedd le a kriptába és ha kedved tartja, mondj el fölöttük egy miatyánkot.« De a nagy végtisztesség, a pompa megadása nem a mi dolgunk. Hiába gyűjtünk össze erre a célra egy milliót, hiába csináltatunk vert arany koporsót, hiába csődítjük ide Európa összes Entreprise des pompes funebreinek legszomorubb ábrázatu »házi tisztjeit«, hiába fogunk nyolcz lovat az ezüst szekérbe, hiába égetünk el ezer mázsa fáklját, hiába adjuk elő a Manzoni-requiemet, hiába öltik fel a polgármesterek legszebb fekete mentéiket és hiába visszük harczba egész nagy nemzeti talentumunkat, a temetnitudást: az a végtisztesség még sem lesz királyi; és főképen nem az, amelyhez III. Bélának és chatilloni Ágnesnek joga van.

Tisztelt olvasóim, alázattal instálom: ne ámitsuk egymást. Mondjuk meg őszintén, hogy ezt a mi királyunkat és az ő feleségét nem ismerjük. Íróasztalom e pillanatban bonyodalmas Vauban-rendszerű várhoz hasonló, úgy körülbástyáztam vastag könyvekkel: históriákkal, lexikonokkal. A keleti bastion a nagy Larousse, a nyugati az Athenaeum millenniumi története. A fejem csak úgy föl a sok adattól; de azért ama most hétszázegy éve őseihez tért király alakja még csak nem is sejlik bennem. Ismeretlen. Idegen. Érdektelen. A mi hideg tudatlanságunk azonban nem változtat azon a valóságon, hogy III. Béla Árpád vére, föl Kent királyunk, Szent-István koronájának törvényes viselője, mostani uralkodónknak méltóságban, jogban egyenlő előde volt és ugyanaz a tisztelet illeti meg őt, mint bármelyik dinasztiaínknak bármelyik tagját.

A monarchikus eszme veresége volna, ha ezt a királyunkat mi ugynevezett »társadalmi uton« temetnénk el; mert III. Béla, rokonok hiján, jogutódjainak, az uralkodó családnak halottja. Ha nyilvános és pompás eltakarításáról van szó, még a kormánynak sincs joga magára vállalni a köteleiséget, mely nem az övé, még a leghivatalosabb miniszteriális temetés sem illik egy királyhoz. Az udvar joga megadni a koronás elődnek a végtisztességet, a bécsi spanyol czeremóniák pompájával; lámpavivő fouri-rok lóháton, kamarások, titkos tanácsosok, testőrök, katonaság, az egész uralkodó család, a parlament, a burg minden halottas disze, szóval királyi temetés — ez jár annak az embernek is, aki hét évszázad előtt hordta fején a szent koronát,

Valószínű, hogy nem fogja megkapni. Miért? Ó, semmi szélsőbaloldali vezérczikre alkalmas »azért« nem

lappang itt. Csak az a dolog nyitja, hogy III. Béla és chatilloni Ágnes régen elveszítették minden aktualisságra való képességüket. Mindnyájan érezzük, hogy nincsen annak igaz oka és alkalmja, hogy az udvar egész apród-ságával fölkerelkedjék, végső tisztességet tenni egy XII. századbeli királynak, aki egy muzeumi ládában kuporog. De ferde és mesterkéltné lenne az a »nemzeti gyász« is, melylyel azt a két csontvázat »társadalmi uton« kísérenék fel Buda várába. Vagy élne ott egyetlen egy szivben is milliomod része annak az érzésnek, mely akkor lobogna bennünk, ha II. Rákóczy Ferencz és Zrinyi Ilona porait hoznák haza Konstantinápolyból, a Saint-Benoit templom alól?

Azért gondolom én, hogy a pesti hazai első takarékpénztár kegyeletes alamizsnáján venni kellene két diófa-koporsót — a muzeumi láda már elég soká szolgált — fehér selyem szemfödelet teríteni a szegény csontokra, aztán Török Aurél professzor adná át szép csöndben az ő muzeumi objektumait Bogisich Mihály püspöknek, egy kriptafülkét kérve számukra a Mátyás-templomban. Ha tőlem függene, én előszedném a régiségtár szekrényéből azokat a halottas ékeségeket is: a koronák övezék a koponyákat, a gyűrűk csillogjanak a csont-ujjakra, legyen a király mellett az ő kardja, kormánypálczája, sarkanytyúja és zarándokbotja, őrizze a hamvakat a pogány amulett és a feszület. Mi jogon vettük el tőlük azt, amit nem mi adtunk nekik? Az archaeologia régésrég elvégezte a maga dolgát e tárgyakkal, százszor lerajzolta és leirta. Ez az egy királyi disz az, amit III. Bélának és feleségének adhatunk.

T. B.

Lanciotto távollétében.

Irta: GABRIELE d'ANNUNZIO.

I.

— Oh, Klára asszony, váljék egészségére!

Az ápolónő e szavaira Klára asszony szomoruan mosolygott, mert érezte, hogy az egészség lassankint elhagyja — talán örökre.

Még rákényszerítette magát arra, hogy a lábán maradjon és a nagy csont-gépezetet védelmezze a folyton fokozódó gyöngeség ellen; még erősnek látszott, noha a szeme és szája körül ránczok sűrű koszoruja sötétlett és szép fejét az aggkor hava borította! És most már jönnek a tavasz szárnyas hirnökei, a tavaszé, mely falun, a hol ő élt évek óta, oly édes; megjött az a szelid, langyos meleg, mely őt meggyógyítja, és megmenti. Csak erős legyen és ne tőrje, hogy a gyöngeség legyőzze; a jó, balsamos levegő újra föléleszti tüdejét és meggyorsítja vére keringését. Az ebben való bizalom fölűdítette és csaknem viggá tette; örvendett annak a gyermekes ujjongásnak, melylyel a kis Éva, az unokája, fölverte a szobákat; a menyé csengő éneke is örömeire szolgált. Az ifjuságnak az a csillogása, mely körülvette, meg a kezdődő tavasz fölzigatta és egy perczre oly energiát adott neki, a milyent a szeszes ital szokott előidézni, a milyenel az a hatalmas, mámorosító életöröm tölti el a beteget, mikor vig zene vonul el az ablaka alatt. De mindennek keserű mellékize volt. Mikor a menyé ily sápadtnak látta a napfényben, mely az ablaktáblán áthatott,

abba hagyta az éneket és avval a tisztelettel teljes részvétellel, melylyel az egészségesek a szenvedőknek adóznak, kérdezte tőle, hogy valóban jól érzi-e magát. Klára asszony azt felelte:

— Jól érzem magamat, Francziska. Csak énekelj!

De hangja tompa csengése elfojtott izgatottságot árult el és Francziska észrevette azt.

— Igazittassam meg, mama, az ágyát?

— Nem, nem!

— Nem kíván valamit?

— De ha mondom, semmi sem kell.

A beteg türelmetlensége kitört. Kinyitotta az ablakot, kikönyökölt az ablakdeszkára és hosszú lélekzettel szivta az egészséges, lágy levegőt. Vagy magához hívta Évát, kis unokáját, aki a zajtól mámoros gyermekek vidám szilajságával ugrott a nyakába és szőke, sűrű haját, kipirult arcát keblére rejtette.

— Oh nagymama! — kiáltotta a kicsi, nem törődve azzal a fájdalommal, melyet az öreg asszonynak okozott, mikor vadul neki rontott térdeinek. Kipihente magát a nagymama ölében, aki hosszú, finom ujjait a lányka friss, lágy hajába mélyesztette, melyből a gyermekiség természetes illata áramlott, akárcsak valami gyógyító forrásból. Klára asszonynak egy percze jól esett a gyöngédség e nyilvánulása; érezte, mint özönlik át a kis, benső felindultságtól remegő testből az ő testébe öntudatlan kellemes érzés; vagy inkább azt érezte, hogy ebben a kis testben valami tovább él az ő én-jéből és ennek örvendett.

Főlemelte a gyermek fejecskejét; bele akart nézni tiszta, mély szeméibe, melyek csaknem mindig bámészan néztek a világba.

— Valerio szemét és homlokát örökölte, ugy-e, Francziska?

— Igen, mama, vagy inkább az ön szemét és homlokát.

Klára asszony arcának ránczai fölragyogó sugarrakká változtak. Aztán, mikor Évát a kicsapongó kedve hirtelen tovább vitte, kiszakítván magát nagyanyja karjaiból, Klára asszony bizonyos merevséggel ült helyén, mint az olyan, a kinek hirtelen eltűnik az öröme és nem mer megmoczcanni attól való féltében, hogy a boldogság utolsó foszlánya is elhagyja. Lassan-lassan elernyed az az erőfeszítés, melylyel oly sokáig küzdött a gyöngédség ellen és ellentálló ereje egyre lanyhult; eleinte bizonytalanság fogta el, mely egyre fokozódott és lassankint aggodalomná, sőt valóságos rémületté változott; hogy bátorsága elvész és a veszély elül nem menekülhet többé, összeszorította az öreg asszony szívét. Teste pihenést óhajtott — végig kellett nyújtóznia a támlásszéken, mert nem bizhatott többé elgyöngült izmaiban; amint fejét a szék karjára támasztotta, bizonyos könnyebbülést érzett. De az a nagy sivár ágy, melyet zöld damaszt-függönyök környeztek és csaknem az egész szobát elfoglalta, melyben férje öt éve meghalt — ez az ágy fokozta aggodalmát és borzalmát. Most semmi szín alatt sem feküdt volna bele; úgy tetszett neki, hogy örökre beletemeti magát és megfullad benne. Kábultságában még egyre a friss, szabad levegőért és ragyogó napért epedett. A magánosságot gyűlölte, hogy most a vidám, erős ifjuság érintése és látása fölébresztette benne az illuziót.

Azt kívánta tehát, hogy egy kis ágyat tegyenek be számára egy kis szobába, mely dél és kelet közt volt, melyből látni lehetett az eget és a két nagy ablak szabadon bebocsátotta a napsugarakat.

*

Az új szobának a falai czupaszok voltak és szinte hirdette, hogy eddig nem laktak benne. Az egyik ablak-

ból látni lehetett a sikság legszelső határát, a sötét domb-lánczot és e mögött a tiszta égen Montecarno profilját. A másik ablak előtt egy sor narancsfa melegedett a nap enyhe, jótékony fényében.

A napok multak; a távollevő Valeriót csak két, talán három hónap mulva várták vissza. A beteg ágyáról az egész házra csönd háramlott. Az orvos, egy kis, simára borotvált arczu ember, eljött minden este, alkonyatkor, mindig ugyanabban az időben. A szobába már behuzódott az esti árnyék, melyet olykor megszakított a középső ablakon behatóló fénysugár, amint elsiklott az ágyon; egy szolga behozta a nagy zöld ernyővel fődött lámpát. Mikor az orvos eltávozott, Gusztáv és Francziska hallgatagon az ágy mellett maradtak; a gyöngén derengő világosság megkapta őket és a messze tájék halk zaját hallgatták. Éva fejecskeje mély álmában aláhanyatlott és előntötte anyját szőke hajának hullámaival, melyek alatt hallani lehetett lélekzetét, a nélkül, hogy a száját látták volna.

— Tapints csak meg, — mondotta Francziska sógorának és a gyermek haját a boldog anyák büszkeségével simogatta.

Gusztáv szeliden belemélyesztette kezét a hajba és kissé előre hajlott, a nélkül, hogy székéből fölkelne; a fűrtök közt a két kéz futólag érintkezett. A fiatalok azonban az érintésre ösztönszerű mozdulattal visszariadtak. Azután olyan bámész kíváncsisággal néztek egymásra, mint mikor valaki véletlenül valami váratlan, titkos dolgot fődöz föl. Egyikük sem sejtette addig, hogy a kezük bőrének érintkezésétől ilyen villamos szikra származik. Aztán az öreg asszonyra néztek. Klára asszony aludt, szemét behunyta; aludnia kellett. Egy darabig kissé sipoló lélegzetére figyeltek, mely a csöndet nyommasztóan szakította meg.

— Oh mama! — suttogta Éva és a szőke fejecske kikukkant az ébredés zavaros tekintetével a vastag hajhullámok alul.

II.

Abban a két különböző természetben különös, sajnálkozással és félelemmel vegyes érzélem támadt. Lelkükbe bizonytalan nyugtalanság és vágyakozás lopózott. Úgy tetszett, mintha lelkük legmélyéből, a hol az elmúlt érzelmek és elfeledt benyomások alakzatai szunnyadtak, zavaros víziók szállának föl; régi események új világitásban jelennek meg és oly jelentőségük van, a milyenben azelőtt működtek.

Körülbelül egy hónapja jött Francziska ebbe a házba, hogy itt maradjon, a mig férje megérkezik; házasságuk hét esztendejét csaknem kizárólag Nápolyban töltötte Valerioval. Francziska visszaemlékezett arra a napra, mikor ide érkezett; Klára asszonyt megölelte, Gusztávnak homlokát csókra nyujtotta, és ez az ő remeteszerű vadságában biborpiros lett, mikor megcsókolta. Egy reggel, mikor ő és Gusztáv a narancs-kertben ültek és ez egy szerelmi történetet olvasott fel neki, ő nevetett és rózsás foghusát mutatta. »Egyedül voltak, gyanutlanul...«

Francziska ismételte ezeket a szavakat és az ő könnyelmű fesztelenségével nevetett hozzájuk és nevetése arcát rendkívül finom kifejezésűvé tette.

Máskor Éva, a kit az ő állandó zajongó rohama lepelt meg, arra kérte Gusztávot, hogy vállán vigye végig a fason, aztán meg, hogy fusson vele a zöld lombokon át — de amint meglátta anyját, aki a háttérből felbukkant, új szeszélye támadt: azt követelte, hogy anyja kulcsolja össze kezét Gusztávával, ő pedig majd ráül; aztán kis karjaival átölelte a nyakukat és hangos ujjongással rikoltozott a fülükbe.

Mindez események és más jelentéktelenebbek föl-
ébredtek a fiatal asszony emlékezetében. Francziska
ezen az éjszakán, az első zavar ez éjszakáján, egészen
átadta magát beteges, csábos fantáziájának. Mintegy édes
álom lebegte körül, a lelkiismeretének, mely az idegek
elernyedése következtében elgyöngült, nem volt többé
hatalma a fantázia vad kitörésein, — és Francziska lefelé
siklott a lejtőn, egészen le a mélységbe, a Guido lánya:
édes bűnének megkivánásáig. Nem is volt ez az első
bűne. Házasságában elérkezett abba az elkerülhetetlen
stádiumba, melyben az asszonyok többsége semmis
okokért bukik. Futólag már kétszer vagy háromszor meg
nem engedett szerelmi viszonyt élt át; igaz, hogy csak
en passant öntötte ki lángoló ifju tüzét, aztán épségben
menekült tovább. Egyike volt azoknak az asszonyoknak,
a kiket szellemük mozgékonyága és érzelmeik könnyü-
sége megóv a szenvedélytől; egyike azoknak az asszo-
nyoknak, akik föllázadnak a szenvedés ellen, kik ez ellen
avval a benső erővel küzdenek, melylyel a nemes fémek
az oxid bomlasztó hatása ellen. Ő a szerelemben finom
érzékliséget látott és csaknem naiv kíváncsisággal viselt-
tett iránta.

Mikor az a két vagy három férfi előtte térdelve,
szive egész beszédességével tárta ki érzelmeit, Francziska
az ő szép sötét szemével figyelmesen nézte őket, kissé
gunyosan, mintha azt lesné, hogy talán véletlenül új sza-
vat, új hangsúlyt talál beszédükben. Aztán finoman mo-
solygott és kegyében bizonyos előkelő leereszkedéssel
részesítette őket. De a nagy érzelmi kitörés, égő szenve-
dély bántotta őt; nem akart semmi lázasat és gyűlölte a
brutális élvezetet. Előnyben részesítette a vidám, izléses,
jól játszott vigjátékot a komoly, rosszul deklamált dráma
fölött. Ez az ő szerencsés szervezetének és művészi, nem
mindennapos nevelésének volt a következménye; mert az
egészséges művészi izlés egészséges asszonyokban las-
sankint bizonyos szeretetreméltó szkepticizmus-félét és
vidám mozgékonytságot teremt, mely őket a szenvedélytől
megvédi.

*

Gusztáv, aki csak husz éves volt, az utolsó éveket
csaknem mindig vidéken, Klára asszonynyal elrejtőzve
töltötte; szerette a szilaj paripát és nagy kutyáját, melyet
apjától örökölt. Csiszolatlan, ingatag jellemű volt és oly-
kor bizonytalan buskomorság és nyugtalanság lepte meg;
mert benne elfojtott érzelmek harcoltak, melyek mind-
egyre föllázadtak. Mikor a villámszikra leütött, mindez a
titkos indulat ujult erővel tört elő benne. És ezen az éj-
szakán az ifjut borzasztó rettegés szállotta meg — oly
rettegés, melybe már a lelkiismereti furdalás is belevágta
éles körmeit, melyben a szerencsétlen komor előérzete lebe-
gett, melyből fantasztikus rémalakok emelkedtek fel előtte
és őt irgalom nélkül üldözték.

Azt hitte, hogy megfulad; úgy tetszett neki, hogy
az egész szoba megtelt az ő szive dobogásával és ennek
zajába behangzik anyja szava. Talán anyja szólítja a
másik szobából? Kitalálta talán, hogy ő mit szenved?
Felült ágyában és hallgatózott a sötétségben, de szédülő
fejében kaoszszá váltak a hangok. Gyertyát gyújtott, be-
sietett anyja szobájába és a beteg ágyához közeledett.
Anyja, a kit a világosság elkápráztatott, arcát a fal felé
fordította.

— Mit akarsz, Gusztáv?

— Nem hívtál, anyám?

— Nem, fiam.

— Ugy tetszett, mama, mintha a hangodat hallot-
tam volna.

— Eredj aludni! Isten áldjon meg, fiam.

III.

Másnap reggel Gusztáv lassu lépésekkel ment Fa-
muluszszal, nagy fehér kutyájával a fasorba.

A kezdődő tavasz ama szüzsies, harmatos reggelei-
nek egyike volt ez, mikor a tájéka lábadozó beteg lus-
taságában kéjeleg. A fák alatt a fűvön vakító, tejfehér
fény hullámozott és a nap aranyos, rózsás sugarakat szórt
alá; remeg minden. Az Abbruzók öreg földje megifjodott.

Távol a fasor végén Gusztáv valami fehéréset vett
észre, akárcsak messziről egy kerti szobor fehérleme feléje.
A kutya, mintha csak zsákmányt szimatolna, nagy anti-
lopszerű ugrásokkal arra felé rohant.

— Famulusz, ide Famulusz!

Francziska hangja volt. A kutyát fölegyenesedve
várta. Hogy magához csalogassa, éleset fütttyentett és
tapsolt. Mikor Gusztáv hozzája ért, Francziska már a
kutyára hajolva, gyöngéden simogatta azt. Gyönyörű volt
hosszu, redős pongyolájában, fenn csomóba csavart hajá-
val, amint azt a tizenhetedik századbéli képeken látjuk.

— Jó reggelt, nagyságos asszony!

— Oh, Gusztáv, jó reggelt! — felelt az asszony,
élénk mozdulattal fölegyenesedve: arcza kissé ki volt pi-
rulva a lehajlástól. És míg az asszony Gusztávnak kezét
nyujtotta, félig behunyt szemével kíváncsian nézegette,
mert reggel már az ő szokott vidám nyugodtságával kelt
fel ágyából. Aztán tréfásan, szinlelt izgatott hangon
kérdte:

— Honnan jön, uram?

Gusztáv megértette és mosolygott; az imént gyer-
mekes elfogódottságból nem szólította Francziskát a ne-
vén; most már megbánta; energikusan akart beszélni
és sokat.

— Messziről jövök, Francziska! Kora reggel elmen-
tem hazulról és Famuluszt is magammal vittem. Átron-
tottunk a szántóföldeken és kőszáltunk az erdőben...
Ott minden tele van ibolyával... A fák illata összevegyül
a virágillattal... Ha megnéznék egyszer! Odalovagolhatunk,
ha akarja... A halmok alatt is jártunk; a mező sűrű,
nedves ködbe van burkolva. A nyulak mindenfelé szét-
szökdösnek, Famulusz egyet nyakon csipett, de én sza-
badon bocsátottam. Hosszu körut után befordultunk ide
a fasorba. Famulusz magát messziről fölfedezte és elébe
sietett, hogy megnyalja a kezeit. Nagyon sok cukrot ad
maga a vén torkosnak. El fogja kényeztetni, Francziska...

Gusztáv tovább beszélt, mert Francziska ráhallga-
tott, mikor egyszerre megjelent a kis Éva és ijedt hangon
kiáltotta:

— Gyere gyorsan, mama! A nagymama nagyon
rosszul van.

A házba siettek és Klára asszonyt ágyában ideg-
görcstől és forró láztól gyötörtetve találták; reszketett
egész testében és a foga vaczogott. Nem tudott beszélni,
arcát halálos sápadtság borította; a szemei mintha el-
tűnnének üregükben, a félig behunyt pillák alatt. Nem
könnyithettek rajta és meg kellett várni, a míg a roham
magától elmúlik.

Gusztáv az ő forró kezét anyja jéghideg homlokára
tette és rettegő, gyöngéd tekintettel csüggött a krétafehér
arczon; olykor halkán megkérdezte, hogy érzi magát.
Anyja bizonyára meghallotta szavát, mert sárgásszürke
szemében megváltozott kifejezést lehetett észrevenni és
ajka mosolyogni próbált. A nap még nem hatolt a szo-
bába, csak keskeny, aranyos csillámlás tört át a zárt ab-
lakon. Lassankint csillapodott a görcs és a beteg nyu-
godtabb lett; néhányszor kinyitotta a száját, hogy léleg-
zetet vegyen.

Mikor az élet visszatért Klára asszony ereibe, sápadt
arcza színe is megszeldült. Ránézett környezetére és tu-
dott már mosolyogni, csak éppen beszélni nem. Végtelen

bágyadság fogta el; ebben az állapotban még mindig érezte azt a lázt, mely őt rázta, míg a tavaszi reggel fényében fölzokogott benne a bánat, az elvesztett boldogság, a visszahozhatatlanul elvesztett ifjuság keserű érzelme. Vége mindennek! Megöregedett, hát meg kell halnia. És a kimerültség mindjobban erőt vett rajta. Gondolatai összekuszálódtak; kábultság fogta el.

— Elalszik, — suttogta Francziska.

— Nem; elájul! — mondotta Gusztáv, sápadtan, mert érezte, hogy anyja érverése egyre gyöngül.

— Fusson, Gusztáv, föl a szobámba, az ágyam mellett van a flakonom, hozza le ide!

Gusztáv fölrohant a lépcsőn és belépett a szobába. Noha szomorú volt anyja állapota miatt, mégis nagyon felizgatta, mikor a friss illat-hullámok arczába csapódtak, erősen reszketett — rózsás fény gyult ki szeme előtt; úgy érezte, mintha valami lágy, langyos fürdőben volna, rózsás fénytől körülfogva. Ebben az atmoszférában még az asszonyi bőr természetes illata volt az uralkodó, az a mámorító illat! Az üveget az ágy mellett kereste; kereste anélkül, hogy körülnézne: az ágyon egy nemrég ott nyugvó test nyomát tisztán látni lehetett . . . Francziska illata szállott ki abból, ugyanaz az illat, melyet mindig érezni lehetett rajta. A míg Gusztáv az üveget kereste; keze egy puha tárgyat érintett; talán egy összehajtott ing volt vagy talán, ki tudja, olyan valami, amit az asszony már viselt. Az illata Gusztáv kezén tapadt. Megtalálta az üveget és gyorsan lefutott vele a lépcsőn.

(Folytatjuk.)

György kir. hercegről.

(Impressziók és visszaemlékezések.)

Mikor az esti lapokban először olvastam, hogy György királyfi néhány hadihajó élén Kréta alá indult, a legélénkebb rokonérzés fogott el s lassan-lassan elmerültem a legszebb és legfényesebb remniszczenziák özönében. Bizony ritka szép napok voltak azok: tavaly nyáron az olympiai játékok ujjászületésekor!

Otthon előszedtem a láda fiából azt a sok athéni emléket: görög újságlapokat, hivatalos programokat, udvari meghívókat, menu-kártyákat, névjegyeket, leveleket stb. stb. Magam előtt láttam a három királyfit, boldog szüleik büszkeségét, a jól nevelt, tehetséges és sikerteljes gyermekek mintaképeit. De legélénkebben domborodott ki lelkemben annak a kedves férfinak a képe, aki most az egész világot foglalkoztatja, s aki tavaly annyit foglalkozott mi velünk.

György herceg nem csupán külső, hatalmas és rokonszenves megjelenésével, de egyuttal páratlan kedvességével és végtelenül megnyerő modorával lebilincsel mindenkit, aki vele közelebről csak egyszer is érintkezett. Teljesen elfeledtetni, hogy fejedelmi sarjjal állunk szemben, sőt a hivatalos hódolatot, magától tudom, épen nem kedveli. Nála a férfi uralja a herceget, a belső lelki tulajdonságok tulsúlyban vannak nála a születés előnyei és a külső formások felett; egyáltalában nem zárkózott s nyílt férfias fellépésével és modorával, készszorításával, mely erőteljes, lelkes és csaknem szerető, mintegy hatalmába ejti a rokonérzésű és gondolkodású egyéneket. Ez az ő titka, melynek ellenállhatatlan varázsa mellett bizonyít az egész görög nemzet, melynek ő kedvence és a mely valósággal rajong érte. A nép őt tekinti a hellén szellem legvalódiabb képviselőjének s oly népszerűséggel környezi; mint a minővel a királyi család egyetlen másik tagját sem. A marathoni futás napján; midőn az érkezés ideje közeledett s a százezernyi tömeg

izgatottsága oly fokra hágott, hogy a többi versenyeket nem lehetett folytatni, ő a Stadion közepéről karmozdulataival igyekezett az elementáris lázat csillapítani s a hellén nép megadta magát.

A Stadionban, ahol az olympiai versenyek folytak vagy két héten át, naponta találkoztam György herceggel. A jury tagja lévén, vele mint elnökével, nem egyszer hivatalos együttműködésre is voltam hivatva. A versenyek első napján az amerikaiak csufosan elverték a port a vén Európán s egymásután vagy három első díjat vettek el. Ugyanannyiszor huzzták fel az Egyesült-Államok csillagos lobogóját a Stadion óriás árbóczára s bennünk önkénytelenül aggasztó sejtelmek támadtak.

— Ugyan minek is fedezte fel Kolumbus Amerikát, Fenség? — vetettem vigasztalólag közbe; ő mosolygott és ennek a fejedelmi mosolynak köszönhettem azt, hogy megjegyzésem szállóigévé vált, a melyet másnap egész Hellas visszhangozott.

A távugrásnál történt, hogy miközben felváltva »drukkoltunk« a görögnek és a magyarnak, ugyancsak egy amerikai szinte félelmetes próbaugrásokkal tünt ki. A szabályzat értelmében az ugró lábának elugráskor nem volt szabad a megjelölt határvonalat túllépnie. »Nem számít!« hallok egyszerre egy mély férfias hangot. György herceg volt, aki egyedül végezte az ellenőrzést. Nyomban odasiettem, hogy ebben a kényes kötelességben és a vele járó ódiumban résztvegyek: »Igaz van, majd együtt vigyázunk, de Ön szóljon.« Ettől kezdve mindig oldala mellett kellett lennem; gyakran maga keresett fel vagy magához szólított. A felajánlott fenséges cigarettákat eleinte emlékül eltettem; utóbb felszaporodván, én is Hellasz kék egének eregettem az illatos füstöt.

A számos hivatalos meghívás között örökké emlékezetes lesz előttem a *Skousés* külügyminiszteré, mely egyuttal a legpazarabb volt. Ez a Skousés jól konzervált, alig 40 évesnek látszó, tüzes szemű férfiú, fekete hajjal és hetyke bajuszszal. Szóval nagyon szemrevaló, daczára a 17—18 éves »herceg« leányának. Európai műveltséggel, a legkedvesebb modorral és — ami odalent egy miniszternél elsőrendű fontosságú — óriási vagyonnal rendelkezik. Vagy félórai kocsizás után értünk nyaralószerű palotájába, mely a legszebb kertek közé van ékelve és belsejében szinte fejedelmi kényelemmel berendezve.

A nemzetközi bizottság tiszteletére rendezett estebéden a miniszter, a háziasszony és leányán kívül ott volt mind a három herceg: Konstantin, György és Miklós. Soha ily fenséges s amellet oly jóízű társaságot nem láttam. Mielőtt az étterembe vonultunk, Skousés megsugja, hogy György herceg mellé ültetett, az ő kívánságára. Képzelnék el egy közel két méter széles és a térítési-luxus legválogatottabb tárgyaival bőven megrakott asztalt. A középen egy arannyal diszitett hatalmas tálcza vert ezüsből, rajta és körülötte kristályokban a szebbnél-sebber élő virágok: egész kis paradicsom.

— Milyen gyönyörű! jegyeztem meg félhangon.

— Bizony, ezek nagyon gazdag emberek; szólt fenséges szomszédom.

Közel éjfélig maradtunk együtt a legkellemesebb hangulatban. Hogy mi mindenről beszélgettünk óra hosszant? bizony pontosan nem emlékezem; de szóba jött a fiatal magyarok és görögök gyors és lelkes összebarátkozása is.

— Hallottam, hogy tegnap este megint együtt mulattak, de a magyarok jobban bírják. Látja, annak nagyon örülök, hogy oly hamar megértették és megszerették egymást. Tényleg e két népnek sok közös vonása van.

— Én is boldog és büszke vagyok ezen viszonyra; jegyeztem meg, a személyi rokonérzés mellett közrejátszanak, gondolom, a történelem és a politikai vonatkozások is.

Tényleg úgy volt, hogy a mi görög barátaink csakhamar eláztak a honfui bortól s mi jobban ellentálltunk az ő hamisítatlan, kitűnő italaiknak. Sohse feledjük el a görög pezsgőt, a *vin de Décélie*-t, melynek termelője maga a király. Felemlítette azután, hogy mennyire megtetszett neki és az egész népnek az a gyöngéd figyelem, melyet fehérkék-szalagos szalmakalapjainkkal tanusítottunk irántuk és hozzátette:

— Nem is hiszi, hogy mily népszerűek önök; a minapában polgári ruhában mentem bátyámmal a Stadion-utcán és hallottam, amint a nép *zilo*- (éljen) kiáltásokkal üdvözlöi önöket, mihelyt észreveszi. Ezt pedig, láthatta, a többi idágenekkel szemben nem teszi. Emlékezzék csak fogadtatásukra; igaz, hogy önök voltak az elsők, a kik megjelenésükkel megtisztelték s tudom azt is, hogy Magyarországon mily érdeklődéssel viseltetnek a mi nagy nemzeti ünnepünk iránt.

A külügyminisztertől éjjélkor Schliemannéhez hajtattunk, hol a nemzetek atlétái tánczban versenyeztek. Ki volt a bálkirályné? *Mercati* kisasszony, Erzsébet királyasszonyunk felolvasójának a huga.

A legbájosabb, szinte hihetetlen reminiscenciák, melyek egyuttal mindennél fényesebben mutatják be György herczegnek magyar barátságát, az uszóversenyekhez fűződnek. A herczeg kívánságára kerültem e jurybe, a mit annál szivesebben fogadtam, mert már eleve ebbe helyeztem végső reményemet a magyarok diadalát illetőleg.

Elég hűvös áprilisi reggelen indultunk a földalattival a Piraeusba. A stadionbeli versenyek elmúltak anélkül, hogy *első* díjat nyertünk volna s így kedvünk nem volt felette rózsás; összes reményeink Hajós-Guttman barátunkban összpontosultak. Megérkezve, a Zea-öböl felé tartottunk; barátaimtól elbucsuzva, siettem a tengernagyi yacht fedélzetére, hol a jury, György herczeg elnökkel, már együtt volt, »*Ma a magyar lobogót akarom látni. magam fogom az árbóczra felhuzni*«, ezzel fogadott.

— Adja Isten, Fenség, válaszoltam.

Megkezdődött az első 100 méteres gyors uszóverseny az alig 14 fokú tenger vizében. Az érettségénél sem éreztem erősebb szivszorongást. Izgatottan fürkésztem a messzelátóval, miközben a mellettem álló herczeg nem kisebb érdeklődéssel, de pusztá szemmel nézte az indítást.

A start után alig néhány másodpercze kiválik egy fej a többiek közül s mind előbbre nyomul. »Szóke-e vagy barna? — »Szóke, Fenség«, s örömtől sugárzó arcczal int hátrafelé, hogy keressék ki a tömegből a magyar zászlót s be sem várva a beérkező jelentést, maga kiáltja a tulsó hajóra a *Hajós* nevét. És ime, fejedelmi kéz lobogtatja a klasszikus tenger felett a magyar lobogót, melynek három színét még sohasem láttam oly ragyogónak, mint azon napon! Azután felém fordulva, szinte szenvedélylyel ragadta meg jobbomat, bensőséggel szegezte rám szép kék szemét, mondván:

— Nem is hiszi, hogy mennyire örülök! Ugy-é, nekem adja ezt?

S a feleletet be sem várva, levette kabátomról azt a kis selyem magyar zászlócskát, melyet mindannyian odalent gomblyukunkban viseltünk.

— És megengedi Fenség, hogy ezt barátainknak elmondjam?

— Hogyne, büszkeséggel fogom ezt a mai nap emlékére megőrizni.

Nem szégyellem megvallani, hogy néma maradtam, mert meghatottságom könyekig fokozódott.

Diadalmunkat még teljesebbé tette az, midőn az 1200 méteres versenyben valóban hihetetlen fölénylyel, ugyancsak Hajós érkezett be elsőnek. Erre aztán György herczeg már csak annyit mondott: »Hisz ez valóságos delfin!« A görög nép pedig ujongott és nem győzte *zilo*-val.

A győzelemtől ittasan, mámorosan indultunk ebédelni. Mindenütt óvációk és sehol egy üres hely. Benyitunk egy vendéglőbe, tömve éhes nézőkkel. Egy hosszú asztalnál előkelő társaság: hölgyek és férfiak. Ránk ismernek, az egész társaság helyéről felkel, hiába szabadkozunk, a hölgyek kényszerítenek, hogy helyeiket elfoglaljuk. Nos, nem szabad-e, nem kell-e a görögöt szeretnünk!

Hogy mily családiasság és concilians felfogás uralkodik a görög király környezetében, azt mindennél jobban bizonyítja a következő kis intim vonás, melynek tulságosan személyi természetéért előre kérem elnézésüket.

Az egyik udvari ebéden, a melyen valamennyi külföldi versenyző — száznál több — jelen volt, a felső asztalhoz kerültem a király közelségébe, egy miniszter és egy vezérkari ezredes közé. Egyszerre megszólal valaki mögöttem: »*Sa Majesté*!« A szárnysegéd volt, ki figyelmetetett. Első perczen lángveres lettem s mély meghajlással köszöntem meg a király kegyét, aki mosolyogva pezsgős poharával intett felém.

Noha tartok attól, hogy az olvasó türelmével már is visszaéltem s a számos személyes vonatkozásért, melyeket ily természetű visszaemlékezéseknél szinte lehetetlen kiküszöbölni, a hátlevő sókból röviden csak még keveset akarok elmondani.

Midőn Athénből kocsin másodmagammal a Piraeusba mentünk, hogy ott hajóra szálljunk, a kikötőben magyar utitársam egy cognac-gyár előtt leszállt, hogy ebből a remek és hamisítatlan és hihetetlenül olcsó italból a tengeri utra ellássa magát. A görög azonban nem hagyta magát és nem adott — pénzért. Hires szalmakalapjainkról reánk ismert, maga hozott a kocsiba néhány üveggel és intett a kocsisnak, hogy haladjon.

A hajón, mely a Piraeusból elébb Smyrnába vitt, ráismert a magyarokra Spyridion *Paganellis*, philippopoli görög konzul. Végünk volt, nem szabadulhattunk tőle, a hajón fölköszöntött s így az egész társaság ünnepelt középpontjává lettünk. Konstantinápolyban is találkoztam vele. Itt sem tágitott. A követségi kavasz kíséretében együtt zarándokoltunk az Aja Sofiáta. Nem ember az, akit itt nem fog el az áhitat. Társam némán mutatott a görög világoralmat hirdető ezen alkotásban minden helyre, ahol a barbár török kéz a kereszt nyomát eltüntetni igyekezett. Égő szeme folyton fürkészett; most karomnál fog s odahúz egy rejtett diszitményhez: »Nézze, nézze csak kedves barátom! Felfedezte egy apró kereszt symbolumát, mely még nem lett pogánynya, lehajlott és ismételve belső elragadtatással megcsókolta.

Ime egy kis rész athéni emlékeimből. Nem elegyedem a magas politikába: nem tartozik rám s nem is értek hozzá, mert abból a sziv számúzve van. Én ki akartam és ki merem mondani azt, amit érzek és hiszek: hogy a görög felette rokonszenves nép és a magyarnak lelkes, jó barátja s hogy György herczeg rendelkezik mindazon testi és lelki tulajdonságokkal, melyek kedvező viszonyok között, nagy történelmi tettekre képesíték.

Befejezésül röviden elmondom azon csoportkép keletkezésének történetét, amely a czimlapot ékesíti. A görög kormány az olympiai játékok felújításának emlékére egy, számos képpel diszített, kétkötetes munkát adott ki görög, angol, francia és német nyelven. E mű számára szükséges volt az 1894-ben alakult Nemzetközi Bizottság (*Comité International des Jeux Olympiques*) képe is. Az udvarnál voltunk ebéden, melynek végeztével a bizottságnak tagja, névszerint: de Coubertin báró (francia), Bikélas (görög), Balck őrnagy (svéd), de Butowsky tábornok (orosz), Gebhardt dr. (német), Guth dr. (cseh) és e sorok írója, lementünk »az udvar udvarára«, hol Meyer berlini udv. fényképész lemezeivel már várakozott reánk. Az első felvétel után kitérül a hátsó tornác egyik ajtaja s kilép

a három királyfi, kikhez néhány előkelő görög csatlakozott. Erre újabb, nagyobb csoportot alakítottunk, melynek közepét, ülve, a három herceg képezi: a középben Konstantin trónörökös, tőle balra György, jobbra Miklós kir. hercegek. Egyébiránt ilyen s ehhez hasonló felvételeket akkoriban több ízben rendeztünk.

Kemény Ferencz.

Krónika. III.

A közszellem megrontója.

— febr. 19-én.

Egy félig kész regényembe avatkozott bele Wlassics miniszter úr ő excellenciája. Nagyon örülök neki, mert megnyugtató biznyságul szolgál, hogy amit én az utcán csavarogva, félig nyitott szemmel összeálmodtam, azt látja a reális szem és az embersorsok praktikus intézője is.

Az utcán járva, a leányok járásából, viselkedéséből és ruházódásából meritettem az igazságot, melyet a minap a kultuszminiszter a belügyminiszterium utján ráolvasott a fővárosra: sok a polgári leányiskola s ez a sokaság — a közszellem megrontására visz. A haladás és a műveltség rajongói reakciónak mondhatják e tények panaszképen való fölemlítését s tán maga a nagy látókörű miniszter sem vonná le e panasz paedagogiai konzekvenciáit, de akár reakziós, akár nem: igazság és mint ilyen, érvényesül az életben s szedi áldozatait a szerencsétlen leánypolgáriak sorából. A belügyminiszteri leirat velős lapidaritással formulázza a tényt. A polgári leányiskolákba fölös számmal tódulnak az alsóbb néposztály leánygyermekai, akik kellő alapnevelés hiányában már iskoláztatásuk ideje alatt a közszellem megrontójává válnak, később pedig kiragadotva természetes társadalmi és családi légkörükből, vérmes reményeikben megcsalódva, szaporítják a közerkölcsiségre veszedelmes elemek számát.

Ez így van. Ebben a pár sorban sok ezer leány regénye van megírva. S mivel nem vagyok miniszter s nem az én feladatom örködni a közerkölcsiség mezején, nem is törődöm vele, hogy ezek a szerencsétlen teremtesek a közszellem megrontói. Látom, hogy a szívők kellő közepéből omlik a vérük s ha megrontói a közszellemnek, egyszersmind áldozatai a civilizáció balga túltengésének is.

Nem gondolok a legrosszabbra. Nem kell a leánynak sötét éjszaka az utcán ólálkodnia, hogy a közszellemet megrontsa. Elég, ha otthon marad a pusztuló szülei háznál, falóczán, puhafa széken, szalonnás vacsora és füstös kályha mellett, szekrényében a kitűnő bizonyítványnyal, szívében az iskolás évek pazar boldogságának, milliónyi reményeinek megkeseredett emlékeivel. Tisztítja az apja cipőit és gondját viseli a hónapos ágy bérlőjének, akivel egy szobában aluszik. Ó, aki egy miniszteri tanácsos lányával kötött örök barátságot s elméje fölöttségével első volt száz között éveken keresztül. Akinek a tanárok nagy jövőt jósoltak és irigyeltek a leggazdagabbak is! Mi lett most belőle? Tud világtörténelmet s röstel az utcán csomagot vinni. A szülei pedig szídják és szemére vetik a kenyeret, melyet előlük eszik el:

Mért nem keresel? Mért nem lettél a felesége a szomszéd suszternek? Persze a kisasszony grófokról, meg bárókról álmodik. No hiszen, itt nem fogod bevárni, míg az a gróf, vagy báró érted jó!

Mondja-e az a szerencsétlen: nem ti voltatok-e, akik, mihelyst sima arczomat urí kalap alatt láttátok s először mentem abba az iskolába, ahol uri gyerekek járnak, arról álmodoztatok, hogy én nagy szerencsét fogok csinálni, hogy színésznő leszek s gróf, vagy báró vesz feleségül? Nem-e ti dicsekedtetek egyre a szomszédok előtt, hogy belőlem nem lesz suszterné, hogy inkább itt vénülök meg a nyakatokon, semhogy a ti finom lányatokhoz ordinári kéz érjen? A szegény emberek nem bocsátják meg álmaik hazug voltát s inkább a lány nyakába varrják. Hát persze, hogy ő is álmodott a sok fényes jóslat után, hogy az irodalom, a fizika, a kémia, s különösen a jobb sorsu pajtásokkal való érintkezés beléoltotta a jobb sorsra való nemcsak vágyakozást, hanem jogformálást is. Hogy bele szokva a kisasszony ruhába, most röstel kendővel a fején az utcára lépni, ahol találkozhatik egykori dicsősége tanuival, irigyeivel. És mégis, az utca a vágya, mert ott nincs otthon, nincs durva apa, piszkos szegénység, megalázó foglalatosság. Az utcán nem nézik, mit művelt a kéz, ha keztyű van rajta, miből táplálkozik a test, ha divatos ruha fűdi. S az utcán nem gorombáskodnak, nem vetnek a szemére semmit, az utcán tetszést arat az arczával s ha beszél valakivel, kisasszonynak szólítják és a férfiak nagysádnak, bókolva, udvarolva neki. Az utcán megfrissül a lelkülete, megtalálja önérzetét, ott ő valaki!

S ime, az iskolavégzett házmesterleány minden álma, vágya, boldogsága: egy egész ruha, akármilyen olcsó, akármilyen szegény, de divatos legyen, külső formáival keltse a jólét, az urihölgy színét. Ezt megszerzi magának véres nélkülözések árán és megy az utcára, akárhová, cél nélkül, megállapodás nélkül, csak el a rettenetes otthonból, a börtönből, a megalázás és a száraz kenyér nyugós rabságából.

Ha gondolják, hogy ez a kép nagyon sötét, vagy nagyon specziális, csak menjenek az utcára. A belváros kirakatai előtt százával ténferegnek ezek a szegény teremtesek, ezek a közszellem megrontói, akik maguk járnak a romlandóság útján. Megismerni őket járásuk iránytalanságán s tartásuk különös feszességén, mely onnan való, hogy ruhájuk és valójuk között érzik az összenemvalóságot s iparkodnak úgy járnak, hogy aki nézi őket, ne vegye azt észre.

A biográfia az utcán már elágazik, az egyik a déli harangszóra fölébred búbajos álmából s boros lélekkel haza megy. A másik magába szívja az utca mérgét, üzött vadja az aszfalt-betyároknak, később maga is vadásza a könnyelmű fiuknak.

Egy részét a polgári iskolánál tovább viszi a szülőlk nagyzása: az utcára a színésziskolából kerül. Csapatosan látni ezeket a megmérgezett teremteseket, nevetve, kaczerkódva az aszfalton ácsorogni, nagy kedvteléssel nézve az ékszeres kirakatokat, bebetérve cukrászüzletekbe. Nagy részük örökre megmarad színésznövendéknek, igen értékes czim, mely fűdözi a valóságot. Aki

végez, sem boldogul, hiszén összes kvalifikációjuk egy szép arc, sugartermet, melynek láttára a kőmives apa rámondta: színészno lesz belőle.

Egy új, szomorú női proletáriatus keletkezett így Budapest utcáin, melynek hogy mi a fejlesztő eleme, maga a kultuszminiszter mondta. Magam sohasem merem ráfogni, bár keresem ott az eredetét. A nevelésnek átmenet nélkül való fejlesztése az: a nevelés megelőzte a kulturát. A műveltség minálunk még a középosztálytól fölfelé kívántatott meg, az alsó néposztály a műveltséget egyben emelkedésnek veszi. Aki ez osztályból ismeretekre tesz szert, kinőtt élete köréből, de nem nőhetett bele a magasabb körbe. Az iskolavégzett munkásleány nem akar már munkásasszony lenni, van rá oka, hiszen a munkás ember is fázik a feleségtől, aki kisasszony volt és különbnek tartja magát nála. És része van benne annak a nagy népszerűsége szert tett jelszónak a nő felszabadításáról, melyet éppen a mi kitűnő szemű kultuszminiszterünk segített reális diadalra. A női munkakör tágítása egyszermind a női ambíció felbiztatása, jelszó, mely alatt a társadalmi körök fölfelé való törekvésében ime nők is kiállítják a maguk forradalmi zászlóalját. A lányokat már nem nevelik az általánosabb szempontból: hogy férjhez mennek majd, hanem a speciálisból: hogy nem mennek férjhez.

Ez a szempont pedig hipokrita, mert a szülőknél, a lányokban is lappang a tudat, hogy mégis férjhez mennek s kiképzésük csak arra való, hogy nagyobb igényekkel, »jobban« mehessenek férjhez. Itt nem a Wlassics egyetemi reformjára gondolok, hiszen aki oda jut, már jobb módú körből való s annyi komoly munka és kitartás kell hozzá, hogy aki végig bírja, a *tökéletes* műveltség tiszta látásával ki tudja mérni a lehetőség határait. Hanem éppen azokra a félműveltséget és semmi kvalifikációt adó intézetekre, mint a polgári, a felsőbb leányiskola, az ipariskolák, zeneiskolák, színészakadémiák s egyéb ily bizonytalan jövőt nyújtó intézetekre, a hol keveset tanulnak, sok időt töltenek, könnyen hozzáférhetők és még könnyebben abszolválhatók. Ezek az intézetek csakugyan csak igényeket nevelnek, túlzott reményeket keltenek, kiemelik a leányt szegényes köréből és az utcára teszik. Már ott is van.

Regényt írni róluk könnyebb, mint segíteni rajtuk. Ez a miniszterre várna, ne tegyen neki senki szemrehányást, ha csak rá tud mutatni a bajra. Tünetmentes ritkaság államférfiunknál, hogy van szemé látni, mi történik az utcán. A folyamat megindult, azt nem állíthatni meg, ha be is csukják a polgári iskolákat. De a tandíjmentesség jótékony intézményét még is csak megszorítanám. Éppen a legszegényebektől vonnám el, mert azoknak méreg a műveltség. Majd ha annyira vittük, hogy a napszámos odújában is találni jó könyvet, akkor a lánya is járhat polgári iskolába. Mert akkor az iskolavégzett lány nem fogja röstelni, hogy munkás emberhez megy feleségül, hanem a munkás ember felesége büszke lesz, hogy iskolába járt.

Kóbor Tamás.

INNEN-ONNAN.

Kréta népszámlálás. Mindenekelőtt konstátalom, hogy 1882-ben, mikor a török állam utoljára ért rá a népszámlálásra, *Kréta* szigetének összes lakosságát hivatalosan 275,200 lélekben állapították meg. Ebből 234,000 volt keresztény, 38,000 mohamedán és 3,200 zsidó. Eme népszámlálás óta Kréta szigetén hét kisebb és négy nagyobb lázadás volt. Lázadásnak tudvalevőleg azt hívjuk Krétában, ha a hatalom kegyelte mohamedánok rátörnek a Görögország felé epedező keresztényekre s annyit koncolnak fel közülök, a mennyi éppen a kezük ügyébe akad. Viszont a keresztények is, különösen a zordon szfakióta pásztorok, annyi mohamedánt küldenek ilyen alkalmakkor a hetedik paradicsomba, amennyit csak tudnak. A hét kisebb lázadás alatt nem számítottam soha, hogy mennyivel apadhatott a 275,200 főnyi krétai lakosság. A négy nagyobb lázadás alatt azonban, élénk figyelemmel kísértem a krétai vértüredőkről érkező rémhíreket s rendszerint napról-napra összeadtam a mindkét felekezetbeli legyilkolt krétaiak számát. A múlt év végén mérleget csináltam. A legyilkoltak végső összegét levontam a kétszázhetvenötezerkétszázból — s így rájöttem, hogy az egész szigeten a folyó évre áthozott keresztény-maradvány legfeljebb huszonháromezer, a mohamedán-maradvány pedig legfeljebb háromezernyolcszáz lélek lehet. A folyó év elejétől fogva, pláne fokozott pontossággal könyveztem Kréta népességének apadását. Mert hát persze, Kréta a folyó év kezdetétől fogva inkább lázadásban volt, mint valaha. Mindössze is negyvennyolc nap telt csak le eddig a folyó esztendőből, de ez a negyvennyolc nap a krétai gyilkolások tekintetében ugyancsak kiadós volt. Kevés kivétellel mindennap megjött az újságokban a krétai sürgöny: ma itt ezer keresztényt és háromezret mohamedánt koncoltak fel. Változatosság kedvéért minden második napon úgy stilizálták a sürgönyt, hogy az ezer keresztényt és a háromezret mohamedánt nem fel, hanem lekoncolták. Január tizenharmadikán, az én újsághírek nyomán járó könyvezésem szerint, már az utolsó háromezret mohamedánt is lekoncolták Kréta szigetén. Hogy később mégis folytonosan voltak ott koncoló és koncolható mohamedánok, az csak azért lehetséges, mert ugyanazt a háromezretet, akit tizenharmadikán lekoncoltak, tizennegyedikén megint felkoncolták. Az én könyvezésem szerint január huszadikán már a háromezereztízöt zsidónak kellett Kréta szigetén abszolút többségre jutni. Mert ezek a le- és felkoncolásokban soha sem aktív sem passzív részt nem vettek, míg ellenben január huszadikán már az eleven krétai keresztények se lehettek többen háromezernél. Ez a háromezer éppen három napi konczporció. Január huszonharmadikán boldog is volt humánus szívem. Hála legyen, vége a krétai konczolásoknak! Kifogytak immár a keresztények is — és nem lakik már más a szép szigeten, mint az a maréknyi békés zsidóság, mely még a libát se konczolja sem fel, sem le, hanem azt is a sakterra bizza. Tehát Kréta lakossága f. évi január 23-ika óta nem lehet több, mint 3,200, vagy legfeljebb 32,000 lélek. Ez az a nem konczoló zsidóság, melyet az 1882-iki népszámlálás Krétán konstátált s mely a legbuzgóbb gyarapodás mellett is, az utolsó tizenöt esztendő alatt legfeljebb ha megtízszereződhetett. Január huszonharmadika óta már nem is folytatom a krétai népszámlálást s el sem olvasom az újságok konczolási sürgönyeit. Minek? Nem lehet már azokban egyetlen konczolás sem igaz. Nincsenek már olyan népek Krétán, amelyek egymást konczolnák . . . Azaz, most az utolsó napokban megint vannak. Ugy hallom, hat nagyhatalom meg a görög kishatalom csapatokat tett ki a krétai partokra. Ebből persze megint kerekedhetik konczolás.

* * *

☞ **Egy még messzebb sziget.** Földváry Miklós képviselő ravasz ember. Miután *Kréta szigete* most annyira divatba jött, hirtelen elkiáltotta magát a Házban, hogy — hát a *Csepel-*

szigetel mi lesz? . . . A Ház csak összenézett: *Csepel-sziget*, hát ez hol van? . . . *Bánffy* legott sifrirozott táviratot küldött *Goluchouszkynak*: tájékoztassa őt, vajjon a nagyhatalmak mikép egyeztek meg *Csepel-szigetre* nézve. Ettől is elriasztják a görög flotillát? Közösen okkupálják? Hát a szultánt rábírták-e a nagykövetek a *csepel-szigeti* reformokra? . . . Még mielőtt a válasz a Ballplatzról megérkezett volna, *Földváry* maga kivallotta, hogy ő csak tréfált. Igaz ugyan, hogy a *Csepel-szigeten* szörnyű nagy baj van (az, hogy valami buta zárógát miatt elveszi a földjét a víz, a miért immár öslakói is kivándorolnak,) hanem ez nem érinti a monarchia nagyhatalmi érdek-szféráját. *Csepel-sziget* oly rémséges messze van tőlünk, hogy nincs is Budapesten ember, aki lett volna már valaha a *Csepel-szigeten*. Az még az összekötő vasuti hidon is tul van. Így, ha már a szigetekre kerül a gondoskodásunk sora, *Kréta* szigete mindenestre előbbre való.

✧ **A jó adórendszer.** Panaszkodtam a töméntelen adókirovás ellen. Egy gazdag és bölcs barátom azonban csodálkozva kérdezé: hát mit bánt engem az a kirovás? — Azért bánt, mert a mit kirovának, meg is kell fizetni. — Magyarországon adót megfizetni? Minő naivitás! A kirovás az szörnyű, annyit én is tudok. De fizetni? Eh, itt csak az fizet, aki nem érti a csiziot. — Hát te nem fizetsz? — Nem én, soha! — S nem foglalnak nálad? Nem licizálják el az íróasztalodat? — Nem bizony, sőt a pénzügyigazgatóságnál engem tartanak a legszorgalmasabb adófizetőnek. Félig igazuk is van: én csakugyan igen szorgalmas vagyok, csak éppen a fizetést mulasztom el. — Hogy csinálod ezt? Taníts meg rá. — Szivesen. Hallgass hát ide. Mihelyt kirótták rám az adót, rögtön megyek az adókönyvecskémnel a pénzügyigazgatósághoz. Odaállok legelőbb is, ahol az adó ellen szokás reklamálni. Ott rám förmed egy mérges ur, hogy én is reklamálni jövök? Dehogy, felélem szeliden, sőt fizetni szó nélkül. Erre a mérges nyájas lesz s azt mondja, menjek az adókönyvelő urhoz a másik szobába. Oda megyek. Ott megnézik a könyvecskémet s beírnak belőle néhány számot egy nagy lajstromba. Aztán megköszönik szívességemet s kéri, hogy fáradjak be megint egy másik szobába, az adóellenőr urhoz. Ehhez is befáradok. Ez is megnézi a könyvecskémet s ez is belajstromozza; aztán egy czédulát ad, hogy jelentkezzem azzal a harmadik szobában az adórovancs-főnök urnál. Ennél is jelentkezem. Ez egy igen nagy könyvbe megint beír mindent, ami a könyvecskémnel, meg a czédulámon van. Végül egy számot ad nekem s azt mondja, hogy most már menjek azzal a pénztárhoz. No, hanem éppen csak oda, a pénztárhoz, én bizony már nem megyek, hanem elmegyek szépen haza. És most már hónapokig, sőt néha évekig is nyugtom van. Csak nagy későn derül ki, hogy én a pénztárnál nem voltam s nem fizettem, mert hiszen lelkes fizetőnek vagyok beírva a pénztárkönyvön kívül valamennyi lajstromba és könyvbe. Mikor aztán mégis ujfent megidéznék, hogy fizessek, ujfent készségesen végig járok minden lajstromot, könyvet és rovancsot — megint csak éppen a pénztárhoz nem megyek. Már rendszeren a legszivesebben üdvözlnek azok a másokhoz mérges adókezelő urak, mert már mind ismernek — kivéve a pénztárost — mint engedelmes polgárt, aki mindig sietve jön adót fizetni és sohasem duzzog, sohasem reklamál . . . Nos, ez az egész. Próbáld meg és te sem fogsz többé adót fizetni soha. Nincs a világon több olyan jó adórendszer, mint a magyar. Hanem persze érteni kell hozzá, mint mindenhez.

✧ »**Lovagias értesítés.**« Egy bizarr budapesti vivómester, eme büszke cím alatt, az ujságok nyílt-terében arra hí fel több félelem és gáncs nélkül megpárosviaskodott lovagot, hogy rendezzék régi lovagias ügyeik *anyagi oldalát*, mert különben stb. Ez magyarán azt jelenti, hogy a vivómester termében sok-

kal többen mosták le vérrel a lovagiasságukon esett tyúkszem-tiprást, mint a hányan a terem, meg a kardok használatáért járó díjat megfizették. A nyílt-téri *lovagias értesítés* mindenestre uj, érdekes adalék a jelenkor társadalmi lovagiasságának történetéhez. Kiegészíthetnék ezt azok a bagatell-biroságnál peresített követelések, melyeket sok lovag ellen jelentenek be a bérkocsisok, akik a lovagokat a párbaj színhelyére vitték s akik ezért a fuvarbért hónapok multán sem bírják megkapni. S különösen illenének emez adalék mellé még a fizető pin-czérek, meg a szegény mosónék panasza. Mert a lovagiasság azt megköveteli, hogy a lovag duelláljon, de azt már nem, hogy a duellumot követő bankettért, meg a lovagiasan bevér-zett fehérműjének kimosásáért meg is fizessen.

△ **Krokodilok.** Amíg élt, ki volt verve közülök, mint a kutya, mert merészkedett a maga lábán állni s a maga szíve után alkotni. Agyarkodtak rá, fondorkodtak ellene és ő soha feljök nem nézett, a büszke sas, kit a verebek megválasztottak maguk közé, de aki azért nem törpült verébbé. Mikor meghalt, azt mondták: egy bolonddal ismét kevesebb és meg-siratták. A krokodilok! Aztán eltemették. Nem ők, hanem a nemzet nevében Magyarország minisztere, aki megbecsülte állásánál fogva a nagy poétát. Halála után, még meg sem száradt sírján a rög, a legszűkebb körben összeültek és a főveréb becsmérelte a szegény költőt és kérdezte: ugyan kicsoda, micsoda is az a Vajda János? És elhatározták, hogy emlékbészedben megörökítik az érdemeit. A krokodilok! Most pedig, farsang derekán, könyvtől ázott levelet irtak a miniszternek, megköszönvén, hogy oly nagyilekü volt és eltemettette a holt poétát. A krokodilok! Mi közük hozzá? Az ő kedvükért tette vele a miniszter, amit tett? Őket kötelezte le? Nekik okozott vele könnyebbséget? A holt poétának jussa van az édes anyaföldhöz, a jussát adták oda neki, mikor kimértek számára egy sírhantnyi helyet. Ezt a just tisztelte a miniszter s nem vár érte köszönetet, különösen tőlük nem, a krokodiloktól.

IRODALOM.

Bálek Gyula titka.

— febr. 18-án.

Ismertünk egy embert: előttünk Reviczky Gyulának nevezte magát. Ez az ember nagyon szerette Schopenhauert, s a fő-foglalkozása az volt, hogy egy-egy rokon lélekkel órákig elbeszélgetett a *Parerga und Paralipomena*-ról, Kleist Henrik drámáiról, és néha Turgenyevről. Egyébként napközben telegrammokat fordított; esténként sokáig üldögélt a *Korona*-kávéházban, s éjjel, mikor a szerkesztőségből haza vetődött, verseket irt, a melyeket Vadnai Károly öt usque hét forinttal szokott honorálni.

Schopenhauer, Kleist Henrik s Turgenyev barátja meglehetősen különös ember volt. Nem éppen elegáns, mondhatnám: rongyos ruhában járt; gyakran vacsorázott »egy pikkoló feketét«, s koronként ezzel a pikkoló feketével is adós maradt. De soha se kért semmit senkitől, s nagyon le tudta nézni azokat, a kik Schopenhauert nem ismerték, Kleistot nem értették meg, s nem Turgenyevet, hanem a közepes regényírókat szerették. Izlésében exkluzív, ítéletében makacs volt; s a Rothschild vágyonáért nem mondott volna egy jó szót az olyan irományról, a mely nem tetszett neki. Kevés író és kevés embert szeretett; nem igen ragaszkodott senkihez: asszonyok nem érthet-

ték meg, s minden férfi örökkön idegen maradt előtte. Nem tudott el lenni társaság nélkül; de legszívesebben elzúllottakkal és alvajárókkal barátkozott, akik észre és műveltségre mélyen alatta állottak. Fegyelmezett, erős elméjével, ismereteivel és munkabírásával bármely téren sokra vihette volna; de az élet nagy kérdésein, meg a rimeken és a ritmuson kívül semmi se érdekelt, s a poézison kívül mindent gyerek-játéknak tekintett. Roppant ambíció lakott benne, de az élet közönséges javaiért nem tett egy lépést se. Nem akart semmit; nem is vitte semmire.

Az élete még különösebb volt, mint ő maga. Sívárabb, örömtelenebb, szegényebb életet, mint az övé, nem is képzelhetni. Nemcsak azért, mert ez az élet, eleitől fogva, csupa csalódásból, keserűségből, lemondásból, megáláztatásból és nélkülözésből állott, hanem mert ezt a sok mizériát soha egy boldog óra, egy vigasztalást adó édes tekintet, a szeretetnek egy áprilisi meleg fuvalma se enyhítette. Még a szerelemből se jutott neki egyéb, csak a lemondás, a szégyen, és a szomorúság.

S a különös életnek különös volt a vége is. Akit azelőtt nem ismert, a reménység tündéré megjelent a haldokló ágyánál. Azelőtt vakhomály ült bércezen-völgyön, s egyszerre valami derengeni kezdett odakünn. A dicsőség bemosolygott hozzá, talán szánakozásból. Az elismerés, melyet itthon hiába keresett, utána ment a délvidékre, ahol gyógyulást keresett. A verseit emlegetni, magasztalni kezdték. S csakugyan akkor írta a legszebbeket. Olyan erőt érzett magában, a minőt azelőtt soha. Jó embereknek észébe jutott, hogy szenved, hogy oda van. S megmentették a nyomorúságtól, ápolták, még dédelgették is. Azelőtt nem is tudta, mi az. És végre szerethetett, szégyen nélkül, igazán. S talán érdemes is volt élnie, ezért az egy-két napért.

Ha nem lehetett szép az élete, legalább szép volt a halála. Nem látott többé szűkséget; gyöngédség és gondoskodás vette körül. S ha életéből örökre hiányzott, ha nem is az asszony, hanem: a leány... egy csodaszép, ifju apácza imádkozott a halálos ágya mellett.

A mi következik, az már egy cseppet se különös. Miután jól eltették a földbe — konok, exkluzív kritikája nem bántott többé senkit s immár egészen bizonyos volt, hogy nem fog konkurencziát csinálni »kenyeres« pajtásainak — egyszerre felfedeztük, hogy ez a kesernyés mosolyu, kopott legény igazán szép verseket írt. Nem csinósakat, hanem gyönyörűeket. Ősi hagyomány nálunk, hogy a jó igyekezetű, épkézláb verselményekkel szemben bizonyos leereszkedő elnézéssel vagyunk; a vérünkben van az a gondolat, hogy az utcai eredetű, szegény lantos költészet ma is a részvétünkre, a kegyességünkre apellál... És ezzel a kegyes elnézéssel nem is igen szokunk fuvarkodni. Arról, akit méltónak tartunk az átlagos hazafias elismerésre, szívesebben mondunk jót, mint rosszat s mikor csak egy pár hangzatos epitetonról van szó, miért ne engednők meg magunknak ezt a kis kegyes hazugságot?!; Az ő versei azonban nem szorultak rá semmiféle olcsó jóakaratra. S mi ezt egy kissé elkésve láttuk be. Éreztük, hogy a mulasztásért valami kárpótlással tartozunk neki; miért ne kárpótoltuk volna a ha-

lála után legalább nagy szavakkal, mikor a frázis úgy se kerül semmibe?! Szóval, összehoztunk neki egy kis posthumus dicsőséget abban a gondolatban, hogy ha tudna róla, talán jól esnék neki. S mert mindnyájan egyek valánk ebben az igyekezetben, honleányaink és lelkesülni tudó ifjaink, akiket a költő bús sorsa mélyen meghatott, bevették szíveikbe a nevét: a Reviczky nevet.

Emeltünk neki sírkövet is. Szépet, művészi kivitelűt. Jó ruhája, jó kályhája nem volt; de a sírköve szép.

Látni való, hogy költő pihen alatta, mert rá van vesve, ma még fénylő betűkkel, hogy ez a világ csak hangulat. Vajjon ez a jelmondat megérteti-e a nemzedéket, hogy ki fekszik ott? Ha a világ nem felejt rettentően hamar, ha verseiből legalább ez az egy fenmarad: igen. Ebben a jelmondatban benne van egész egyénisége. Ez a jelmondat az ő második neve, olyan második neve, aminőt a szerzetesek maguk választanak maguknak, patrónusaik tiszteletére.

Természetesen, rajta van a sírkőn a polgári neve is. S annak az embernek a tetemei felett, aki az álmokat kivéve nem törődött a világon semmivel, akinek szerelmei a könyvek, kalandjai a Reclam-Bibliothek tizenkét krajczáros, sárga füzetei valának, a kinek az élete lemondásból, megadásból, reflexiókból és nélkülözésből állott, a ki Don Quijotet testvéreinek vallotta, ennek az embernek a tetemei felett, a diszes, művészi kivitelű sírkőn egy régi, hajdan híres magyar gentry-családnak a neve csillog: a Reviczky család neve.

Ez már nem is különös; ez csodálatos.

*

Nincsenek csodák; idővel minden kimagyarázódik. És ime, mikor már alig-alig beszélünk róla, meg kell tudnunk, hogy Schopenhauer kopott barátját nem illette meg a híres Reviczky név. Igaz, hogy egy Reviczky volt az apja, de ez revisnyei Reviczky Kálmán urnak egy diszkrét magán-ügye volt, melylyel a *Magány* költője csúnyán visszaélt.

Az a zárkózott, különös ember, akivel mi mint egy igazi Reviczkyvel paroláztunk, egy szégyenletes titkot rejtgetett magában, Azt, hogy: törvénytelen gyerek volt. Életirói tévednek; nem Zmeskál Judit, Reviczky Kálmán hitvese volt az anyja, hanem egy tót cselédleány, akivel Reviczky Kálmán özvegysége idején, első és második házassága között, folytatott rövid és jelentéktelen viszonyt. Ezt a leányt Báleknek hívták, a gyermekét tehát Bálek Gyulának; az anyakönyvbe így írták be, de Reviczky Kálmán nem csinált belőle titkot, hogy a fiu az övé s mikor iskoláztatni kezdte, megengedte, hogy a fattyu-gyerek az ő nevét viselje. Sőt egy perczig arra is gondolt, hogy törvényesítetteti fogja a fiut; de közbe jött második házassága s mikor az ur ezt a második frigyet leánygyermekkel áldotta meg, elállott ettől a szándékától. Bálek Gyula nagyon jól ismerte származása történetét, s úgy látszik, bántotta a dolog, mert később, jóval az apja halála után, lépéseket tett, hogy nevét Reviczkyre változtathassa. A belügyminisztérium meg is engedte, hogy Bálek Gyula fölvehesse a Reviczky nevet; nem ipszilonnal ugyan,

hanem csak egyszerű i-vel, de egy törvénytelen gyereknek ez is nagy grácia volt.

Bálek, alias Reviczki Gyula soha se beszélt erről a dolgról s titkát holtáig meg tudta őrizni. Nemcsak hogy nem feszegette a multak történetét, hanem mindenképpen igyekezett elhíttetni a világgal, hogy ő valódi Reviczky; így például *Apai örökség*-ében, mely afféle *Warheit und Dichtung*, olyanformán kritizálja apja házatáját, ahogyan csak akkor nyilatkozhatott volna, ha Zmeskál Judittól, a törvényes hitvestől származik. Az ő anyai öröksége csak a szegyen volt, s ha Bálek Gyula egyébként is úgy gerálta magát a világ előtt, mintha törvényes gyerek lett volna, hát biz ez enyhén szólva, csak »autoszugesztio« utján történetelt.

Szó sincs róla, meg lehet érteni, hogy Bálek Gyulát mindez komolyan bántotta (s nem tudni, vajjon nem egyes-egyedül anyja szegylene volt az, ami ebben a pontban oly hallgatagga tette); de végre is, egy Báleknek nem lehet helye a revisnyei Reviczky család történetében s most, mint egy érdekes közlemény beszéli, *a család kivánságára*, a Pallas nagy lexikona rektifikálni fogja azokat a téves életrajzi adatokat, melyek eddigelé a *Magány* írójáról forgalomban voltak.

Igazán köszönettel tartozunk a családnak, hogy e tekintetben tájékoztatott bennünket. Ez a kis felvilágosítás sokat megmagyaráz. Báleknek hívták! Báleknek! (Még szerencse, hogy ott az a könyörületes ékezet!) S egy tót cselédlány fia! De hát gondolhattuk volna, hogy nemcsak magyar vér folyik az ereiben. Határozottan volt benne valami a szlávok fanatizmusából. Költészete az elnyomottaké, a szenvedőké; azoké, a kiket megaláznak, azoké, a kiknek minden fáj, de azért mindenbe belenyugodnak. Hagyatéka két kötet »Ej uchnem.« S mennyire értette, mennyire szerette a tót népdalokat! És Turgenyev! Kleistot csodálta, de Turgenyevet szerette; mert a műveltsége német volt, de a szive a Bazarovokhoz húzta.

S az ember hajlandó volna azt hinni, hogy a költőt a Bálek nevű cselédlánynak köszönjük s nem revisnyei Reviczky Kálmánnak.

*

A váczi-utczán néha látni derék vidékieket, akiknek valami csodálatos adományuk van hozzá, hogy ügyetlen félszeg botorkálásukkal alkalmatlanok tudjanak lenni egyszerre háromszáz embernek. Ügyetlenségükkel szinte okkupálják az utczát; mindenkibe beleütözköznek, mindenkinek utjában vannak.

Vannak emberek, akik úgy élnek végig az életet, ahogy az ilyen derék vidéki sétálja végig a váczi-utczát. Ezek a Slemilek a legjámborabb és legszerényebb emberek a világon, s mégis mindig, mindenkinek alkalmatlanok; alig mernek lélekzeni, s folyvást molesztálnak mindenkit, aki csak a közelükbe kerül.

Ilyen Slemil volt Schopenhauer kopott barátja is. Egész életében mindig utjában állott valakinek. Legkivált szegény családjának. Attól fogva, hogy megszületett. Igazán, pech-es ember volt az a szegény Reviczky Kálmán. Végre az özvegy embernek sem jó egyedül lenni; s ha néha jókedvű, azért még számot tarthatna a sorstól némi

kiméletre. Mindenesetre igen rossz ötlet volt, hogy Bálek Gyula egyszerre csak megjelent, noha senki se hívta. De ha már megvolt, a kutba nem lehetett dobni.

Ugy folytatta, ahogy kezdte. Ha alkalmatlan volt apjának mindjárt élete első órájában, még alkalmatlanabb volt családjának, sok, sok esztendeig. Mily fájdalmas, mily bántó lehetett a tudat, hogy van a világon egy ember, aki, bár érdemtelenül, de mégis csak a nevöket viseli, s aki nyomorog, végkép elzüllik, talán csak azért, hogy minél több keserüséget okozzon nekik! . . .

Még holta után is alkalmatlan tud lenni. Uri emberek lévén, nem fogadják el, a mi őket meg nem illeti. Tehát: el kell háritaniok maguktól azt a dicsőséget, melyet Bálek Gyula szerzett a Reviczky névnek; ki kell jelenteniök, hogy ez a dicsőség nem az övék. Mert hisz Bálek Gyula nélkül ma nem igen tudná senki, hogy revisnyei Reviczkyek is vannak a világon.

Tiborcz.

Adorján báró. A Porzolt Kálmán nemzeti színházi díj pályázata ennek a darabnak a diadalával végződött. A legjeltebb pályázók neveit sejtették a jeligés levélben, mely mikor megnyílt, a legnagyobb meglepetést keltette. Szerzője Prém József, a Bosnyák Anna pályanyertese, a kiben ugylátszik, szorgalmas és avatott író talált a szinpad. Minthogy Adorján báró modern darab, remélhető, hogy Nopcsa báró nem tesz kifogást előadása ellen, mint tette *Bosnyák Anná*-nál, melynek szerinte az a sarkalatos hibája, hogy kosztümök kellene hozzá, mik pénzbe kerülnek. Azt hisszük, ha muzsikát csinálnának hozzá, akkor meg volna a kosztüm is.

A tudományos színház programját kiadták a tervezők: Bauer Henrik és Kövesligethy Radó, a jeles magyar csillagász. Az *Universum* a tudományt mindenkor szép keretben, művészi formában fogja népszerűsíteni. A természettudomány összes ágaira kiterjedő előadásokkal mindig kísérletek lesznek kapcsolatosak. A közönség rendelkezésére álló gyűjtemények és laboratoriumok, meg egy tökéletesen felszerelt csillagász-obszervatórium, 305 milliméteres refraktorával módot fognak nyújtani a közvetlen megfigyelésekre. A nagy nézőtér és szinpad szolgál majd a tudományos szemléltető előadások színhelyéül. Saját folyóirat, népszerű kiadványok, könyvtár, olvasóterem is fogja szolgálni az intézet céljait. A vállalkozás oly nagy, eszközei oly hatalmasak, gazdagsága oly meglepő, hogy pusztá jámbor óhajtsanak kellene hinnünk az egész tervet, ha léte máris nem volna kész valóság; mert tudományos világunk legjelesebbjei mondták ki a »legyen« igét és teljes erkölcsi és anyagi erejükkel alkotják meg e roppant fontosságú intézetet.

KÖZGAZDASÁG.

A kereskedelmi bank közgyűlése.

A magyar kereskedelmi bank mult szombatn tartotta LIV. évi rendes közgyűlését, *Lánczy* Leó orsz. képviselő vezérgazgató elnökle alatt.

Az igazgatóság jelentésében utal ama mélyreható válságra, amely az 1895. évi november hónapban Európa valamennyi tőzsdéjén kitört s a melynek visszahatása az általános gazdasági viszonyokban érezhetővé vált.

A magyar közgazdaság alapjai azonban szilárdnak és egészségeseknek bizonyultak s így a visszahatás nem volt lényeges jelentőségű. A krízis a Pesti magyar kereskedelmi bank forgalmában is okozott némi csökkenést s ennek volt tulajdonítható az is, hogy a lefolyt évben jelentékenyebb finanszirozások nem történtek s hogy az intézetnek a saját kibocsátású czimletei számára a külföldi piacokat kellett fölkeres-

HETI POSTA.

nie. De mindazáltal a közgazdasági viszonyok konszolidációjára mutat, hogy a fővárosi pénztintézeteknél a betétek ebben az évben is gyarapodtak s ebben a Pesti magyar kereskedelmi banknak is része volt. Ha a forgalom említett apadása ellenére is, a tavalyinál jobb eredményeket értek el, ez főleg annak köszönhető, hogy a kedvezőbb kamatkonjunkturák kihasználásá s az általános üzleti föltételek javítása folytán a folyó üzlet jövedelmeit szaporítani igyekezett az igazgatóság. E törekvések sikere az üzletágak mindegyikében mutatkozik.

A váltóleszámitolási üzletben 90,199.700 frtnyi váltót számítottak le, a mi az előző évihez képest 565.866 frtnyi apadás. A jelzálogkölcsönök összege az 1896-ik év elején 46,519.967 frt 78 kr. volt. A lefolyt évben folyósított jelzálogkölcsönök összege 6,229.100 frt. Tárgyaltak az elmúlt üzletévben 722 beadványt s ezek alapján a kért 23,836.800 frtból 11,527,300 frtot szavaztak meg. Községi kölcsönből 31 félnek 3,713.300 frtot folyósítottak.

A záloglévelekből forgalomban volt: $4\frac{1}{2}\%$ -os: 37,631.200 frt, $4\frac{0}{10}$ -os: 12,518.800 frt. Megemlékezik még a jelentés az egyéb üzletágak eredményéről s főleg a hitel, hogy az intézet a fővárosi 50 milliós kölcsönben is résztvett. Az intézetnél elhelyezett betétek állománya 42,133.480 frt volt s a kezelt idegen tőkék összege 53,261.780 frt. Az üzleti év 2,454.027 frt 52 kr. tiszta nyereséggel zárul.

Javasolja az igazgatóság, hogy — a különböző levonások eszközzése után — az 1896. évi osztalék s szelvény 65 frtjával váltassék be; ez az osztalék a részvénytőke 13 százalékos kamatozásának felel meg. A tartalékok, az idei dotációval 8,050.000 frtra emelkednek.

A jelentés felolvasása után Kovácsy Sándor orsz. képviselő szót emelt a köszönetet mondott az igazgatóságnak és első sorban az elnöknek, mint aki évek hosszú során át fáradozott az intézetnek mostan elért magas fokra emelkedésében. De köszönetet mond a felügyelő-bizottságnak s a tisztikarnak is a mutatkozó fényes eredményekért. Indítványára a jelentést egyhangulag tudomásul vette a közgyűlés s a fölmentvényt minden irányban megadta.

Thuróczy György indítványára közfelkiáltással választották meg a sorrend szerint most kilépett igazgatókat: *Köhner* Zsigmondot, *Schossberger* Zsigmond bárót, *Weisz* Fülöpöt és *Haggenmacher* Róbertet, a felügyelő bizottságba pedig: *Blau* Adolfot, *Kreische* Antalt, *Gillming* Ferenczet, *Rupp* Imrét s új tagul *Gold* Zsigmondot. Az osztalék kifizetése február hó 15-től fogva történik. A közgyűlés ezzel, az elnök éltetése mellett, véget ért.

Kapcsolatban megemlítjük, hogy a kereskedelmi bank igazgatósága *Vass E.* Ferencz urat az intézet széles műveltségű vezértitkárát, ki pénzügyi téren általános elismerést vívott ki magának, aligazgatójának nevezte ki.

A Budapesti Bankgyeület igazgatósága e hó 12-én tartott ülésében megállapította az intézet 1896. évi mérlegét. A tiszta nyereség a múlt évi áthozattal együtt o. é. 667.398.27 frtot (a múlt évben 660.355.68 frt) tesz, mely összeg a részvénytőke $11\frac{1}{8}\%$ -nyi kamatoztatásának felel meg. Ezen nyereségből, a berendezések és intézeti házak értékéből 32.660.07 frt leírása, a tartalékalapnak 87.128.50 frt átutalása által 1.000.000 frtra (az alaptőke $16\frac{2}{3}\%$ -ára) való kiegészítése, továbbá a nyugdíjalap 10.000 frttal való dotálása és 7 frt (7%) osztalék kifizetése fog e hó 28-án megtartandó közgyűlésnek javasoltni. Új számlára 67.043.20 frt vezetetik elő. Az elért igen kedvező eredmény, tekintve a törzseület teljes pangását és nagyobb-szerű pénzügyi műveletek hiányát, tulnyomó részben a folyó üzletből ered és legjobb bizonyossága a bank nagy fejlődésének. Az intézet, mely a rendes banküzlet intenzív művelése mellett, külföldi csoportja révén nagy idegen tőkét érdekel hazai vállalatokban, ma már fontos tényezője az ország közgazdasági életének. Az óvatos mérlegelés és az el nem számolt nagyobb üzletekben rejlő tartalékok az osztalék állandóságát hosszabb időre biztosítják.

A Bankgyeületi váltóüzlet r. t. a lefolyt évben 133.585.03 frt tiszta nyereséget ért el. Osztalék fejében 6.50 frt ($6\frac{1}{2}\%$) kerül kifizetésre.

A Schlick vasöntöde és gépgyár r. t. igazgatósága *Vajda* Bélát, a társaság eddigi irodafőnökét és cégjegyzőjét, valamint *Winter* Adolf főmérnököt igazgató-helyettesekké nevezte ki. Utóbbinak egyuttal a cégjegyzési jogosultságot is megadta.

Budapest. Valéria. Édes atyjának igaza van, mert aki rögtönt ir rögtön helyett, annak nem való *A Hétt.* Különb, drága nagysám, tudjuk, honnan fuj a szél, azért keserűségében, fájdalomában nem vigasztaljuk. Mivel pedig udvarias emberek vagyunk, hölgy voltára való tekintettel mégis, ime megfelelőnk kétségbeesett kérdésére: *Makai* Emil nemcsak zsidó, hanem zsidó pap volt, *Szécsi* Ferencz pedig még most is az. Ezt a két urat tehát tragédia lett volna jourjára meghívni. De tovább is megyünk a leleplezésben: e lapok szerkesztője egyszermind kántor az óbudai zsinagógában, főmunkatársunk sakter ugyanott. Egyetlen római katólikus munkatársunk pedig béres a mádi zsidónál és élni akar a récepczió törvény lehetőségével s legközelebb áttér a zsidó hitre. Meg van elégedve? Jehova áldja meg!

Pécs. Ön elmés, okos dolgokat ír, de nem poeta; azért igen okosan tette, hogy abba hagyta a verselést. Gyönyörködjék abban, amit mások jól irnak, higye el, ez is valami.

Ingoványon. A három közül ez a legjobb. Voltaképen a sokszor használt Loreley- vagy »sellő« motívum átírása, de van benne valami egyéni is és nincs kizárva, hogy alkalmilag ki is adjuk.

Scarron. Hogy Lueger ur mily messze esik Epaminondastól, azt mi nem tudjuk kiszámítani, mert nem sokat értünk a csillagászat-hoz; de hogy Ön még messzebb jár az igazsághoz, azt laikus észszel is merjük konstatálni. Csak azért nem áruljuk el ama cikkk szerzőjének a nevét, mert nem akarjuk Önt megszegyenyíteni.

Nyiregyháza. B. B. Pató Pál és Tar Lőrincz azonos Ignóttussal.

Nem közhíthetők. Viszonzott szerelem. — Miért? — Don Juan don Quichotte. — Esténként ha kicsiny ablakomnál. — Vágy. — Hiába. — Mért nem születtem én.

Fejelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legujabb mintázattal és színekben. u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet 35 krtól 14 frt 65 kr.** méterenkint sima, csikos, koczkázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben, 2000 szín és mintázattal stb.) a megrendett áru **postabér és vámmentesen a házhöz szállítva mintákat küld postafordultával: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájcba czünetett levelekre 10 krós és levelezőlapokra 5 krós bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

KÖHÖGÉS, rekedtség, elnyálkásodás ellen legjobb **RÉTHY** gyógyszerész **Pemetefűczukorkája:** Doboz ára 30 kr.

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE

COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Feszty-társaság körkép palotája városligetben.

„Krisztus a keresztfán

és

Jeruzsálem“

körkép felállítására végezt zárva.

Hol keressük
a legjobb
arczport?

Kérjük a
Müller J. L.
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát, mely egy nappal, mint éjjel használva, minden arczpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtott. Mint pipereszter nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail pouderrel« lesz behintve.

Kapható **MÜLLER J. L.** Egy tégely a gyárosnál 1 frt 60 kr.

illatszert és pipereszappant gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

Utánzásoktól óvatik.

New-York

életbiztosító társaság.

Alapított 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik,

minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részvényesek nincsenek az összes tőke és nyereségek a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1895. évi zárszámadásból:

aktívák összege	1k.	905,859,490
vi bevétel	»	196,276,666
395-ben a biztosítottaknak kifizetett	»	87,032,479
395-ben kötött új üzletek összege	»	669,730,116
flősleg	»	124,580,448

inés másik kölcsönös biztosító társaság a világon, mely y óriási fölösleg fölött rendelkeznék. Fennállása óta ew-York biztosítottjainak kifizetett 1,074.013.592 frankot. A ew-York a művelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:

magyar általános hitelbank, a magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágosításokat ad:

A NEW-YORK

életbiztosító társaság magyarországi igazgatósága
rszélet-körut 9—11. New-York palota.

THE GRESHAM

életbiztosító-társaság Londonban.

Magyarországi fiók:

Budapest, Ferencz József-tér 5—6.,
a társaság házában.

Osztrosi fiók:

Bécs, Gisellastrasse 1. szám alatt,
a társaság házában.

A társaság vagyona 1895 december 31-én kor. 147,562.080 —
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1895 decz. 31-én » 27,094.875 —
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s vissza-
vásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) » 321,644.530 —
Az 1895. évben a társaság 8761 kötvényt állított ki » 32,267.300 —
összeg értékben. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a magyar-osztrák fiókok.

A HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG II-ik évi rendes közgyűlését

1897. évi márczius hó 18-án d. e. 1/2 12 órakor fogja Budapesten, a bank helyiségében megtartani.

TÁRGYSOROZAT.

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelőbizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. A felügyelőbizottság tiszteletdíjának megállapítása.
4. Egy új igazgatósági tag választása.

Ezen közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében a közgyűlésen 25 darab részvény után egy szavazattal bir minden részvényes, ki a részvényeit, a még le nem járt szelvényekkel együtt, a közgyűlésre kitűzött határnap előtt 8 nappal a társaság pénztáránál Budapesten, vagy a hirdetményben e czérra kijelölt más helyeken letette, s hogy minden további 25 részvény ugyanazon feltételek mellett szintén 1—1 szavazatra jogosít; miért is a szavazati jog érvényesítése céljából a részvények szelvényekkel együtt folyó évi márczius hó 10-én déli 12 óráig vagy a bank érték-papírpénztáránál, vagy a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület főpénztáránál, vagy a Niederösterreichische Escompte Gesellschaft pénztáránál Bécsben leteendő, s ez alkalomból ugyanott a megvizsgált évi mérleg, a felügyelőbizottság jelentésével együtt átvehető.

Budapest, 1897. február hó 18-án.

Az igazgatóság.

GANZ és TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket, építkezési és gépészeti czélokra vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, örlöhengereket, kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármely nagyságban s bármely rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépek.

SCHLICK-FÉLE

vasöntöde és
gépgyár részvénytársaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váci-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-u. 14.

Ajánlja magát következők készítésére és szállítására, ugyanint: vashidak és tetőszerkezetek, szögecselt és hengerelt vastartók, gőzkazánok és gőzgépek, zsillipek, átereszek, jónak bizonyult rendszer szerint, körszivattyúk, vízvezetéki csövek, minden nagyságban, felhuzók kézi-, víz- és gőzerőre.

MATTONÉ-FÉLE
GISSHÜBLER
SÁVANKU-KÖR

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

1895-ik évi zárszámadásában a következő eredményeket mutatja ki:

Összes bevétel 1895-ben 251 millió frank.

Teljesen tehermentes külön nyereségmentes tartalék 139 millió frank.

Biztosítéki alap: Ezeregyszáznegyvenhat millió frank.

Díjtáblázatokkal és bővebb felvilágosításokkal szolgál a

Magyarországi Vezérigazgatóság

Budapest, IV., Károly-körút 26. sz.

A magyar kir. államvasutak.

A magy. kir. államvasutak igazgatóságának értesítése szerint kereskedelmügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltósága rendeletéből a budapest-dunajobbparti körvasuton fekvő Buda gyártelep kitérő neve. »Buda Császárfürdő kitérőre« változtatott Budapest, 1897. évi február hó 5-én.

Az igazgatóság.

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK.

Budapest legolcsóbb, legrövidebb és legkényelmesebb összeköttetése Olaszországgal,
a vadregényes Karston és Fiumén át.

MENETREND:

Folyó évi június hó 15-étől kezdve Zágráb-Károlyvároson át Budapest és Fiume között igen nyugodt járásu és kényelmes berendezésű, négy tengelyes első osztályú kocsikból álló **luxusvonatok közlekednek** mindkét irányban hetenkint kétszer, közvetlen csatlakozásban a **Fiume-Ancona** és **Fiume-Velence** között közlekedő gyorshajókkal.

Budapest-Fiume-Ancona-Róma-Nápoly.

Budapest k. p. u.-ról ind. kedden és szombaton reg. 7 óra 15 pk.
Fiuméba érkezés kedden és szombaton este 7 óraker.
Fiuméből hajóval indulás kedden és szombaton este 8 óraker.
Anconába érk. szerdán és vasárnap reggel 5 óra 30. perczkor.
Anconából indulás naponta reggel 7 óraker.
Rómába érkezés naponta d. u. 2 óra 50 perczkor.
Anconából indulás naponta reggel 7 óra 20 perczkor.
Nápolyba Foggian át érkezés éjjel 11 óra 25 perczkor.

Nápolyba indálás naponta reggel 5 óra 15 perczkor.
Anconába Foggian át érk. este 8 óra 15 perczkor.
Rómából indulás naponta déli 12 óraker.
Anconába érkezés naponta este 7 óra 35 perczkor.
Anconából hajóval ind. csütörtök és vasárnap este 9 óraker.
Fiuméba hajóval érkezés péntek és hétfőn reggel 7 óraker.
Fiuméből indulás péntek és hétfőn reggel 8 óra 30 perczkor.
Budapest k. p. u.-ra érk. pént. és hétfő este 8 óra 25 perczkor

Budapest-Fiume-Velence-Milanó-Genua.

Budapest k. p. u.-ról ind. ked. és szomb. reg. 7 óra 15 perczkor.
Fiuméba érkezés kedden és szombaton este 7 óraker.
Fiuméből hajóval indulás kedden és szombaton este 8 óraker.
Velencebe hajóval érk. szerdán és vasárnap reggel 6 óraker.
Velenceből indulás naponta reggel 8 óra 45 perczkor.
Milanoba érkezés naponta d. u. 2 óra 25 perczkor.
Genuába érkezés naponta este 6 óra 18 perczkor.

Genuából indulás naponta reggel 8 óra 52 perczkor.
Milanóból indulás naponta d. u. 1 óra 05 perczkor.
Velencebe érkezés naponta este 6 óra 45 perczkor.
Velenceből hajóval ind. csütörtök és vasárnap este 9 óraker.
Fiuméba hajóval érkezés péntek és hétfőn reggel 7 óraker.
Fiuméből indulás péntek és hétfőn reggel 8 óra 30 perczkor.
Budapest k. p. u.-ra érk. pént. és hétfő este 8 óra 25 perczkor

Az utasok hajóról vasutra és viszont Fiumében és Anconában közvetlenül a kikötőben szállhatnak át.

MENETTARTAM:

Budapest-Velence 22 ³ / ₄ óra	Budapest-Róma 31 ¹ / ₂ óra	Budapest-Turin 36 óra
» Verona 27 ³ / ₄ »	» Flórenz 35 »	» Nápoly 40 »
» Milano 31 »	» Genua 35 »	» Nizza 41 ¹ / ₂ »

MENETÁRAK

Budapest k. p.-u.-ról luxusvonatok használata mellett:

Anconába I. osztály 20.— frt.	Velencebe I. osztály 20.— frt.	Milanóba I. osztály 75.05 frcs.
Rómába I. » 78.80 frcs.	Florenzbe I. » 78.55 frcs.	Turinba I. » 93.70 »
Nápolyba I. » 104.90 «	Veronába I. » 56.55 »	Genuába I. » 93.90 »

Azon utasok, a kik az egész utat nem kívánják közvetlenül megtenni, azok utazásukat Fiumében megszakíthatják és a három napot, mely Fiumében a közelebbi hajó indulásáig a fenti menetrend szerint rendelkezésükre áll, a magyar kikötő városnak, Abbázianak és Quarnero egyéb regényes fekvésű városainak, valamint Veglia és Cherso szigetek megtekintésére előnyösen felhasználhatják.

Budapest, 1896. évi június hó.

Az igazgatóság.